

T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı
Eğitim Kurumları İşletmeciliği
Yüksek Lisans Programı

**BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ YÖNETİCİLERİNİN MÜZİK
YETENEK ALANINDAKİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNE
YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAYDAR KILIÇ

EYLÜL 2021

T.C.
İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı
Eğitim Kurumları İşletmeciliği
Yüksek Lisans Programı

**BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ YÖNETİCİLERİNİN MÜZİK
YETENEK ALANINDAKİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNE
YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAYDAR KILIÇ

DANIŞMAN

Dr. Öğr. Üyesi Rüstem MÜRSELOĞLU

EYLÜL 2021

BİLDİRİM

Hazırladığım bu tezin tamamen kendi çalışmam olduğunu, akademik ve etik kuralları göz önünde bulundurarak çalıştığımı ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt ederim.

İmza

Öğrencinin adı soyadı

Haydar KILIÇ

Danışmanlığını yaptığım iş bu tezin tamamen öğrencinin çalışması olduğunu, akademik ve etik kuralları gözeterek çalıştığımı taahhüt ederim.

İmza

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üy. Rüstem MÜRSELOĞLU

ONAY

Haydar KILIÇ tarafından hazırlanan ‘Bilim ve Sanat Merkezleri Yöneticilerinin Müzik Yetenek Alanındaki Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Görüşlerinin İncelenmesi’ başlıklı bu yüksek lisans tezi, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı’nda hazırlanmış ve jürimiz tarafından kabul edilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

Tez Danışmanı:

Dr. Öğr. Üy. Rüstem MÜRSELOĞLU
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Üyeler:

Doç.Dr. İbrahim Hakan KARATAŞ
İstanbul Medeniyet Üniversitesi

Dr. Öğr. Üy. İkrâm ÇINAR
Kafkas Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 13/09/ 2021

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim süresince, desteğiyle katkılarda bulunan değerli hocam ve danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Rüstem MÜRSELOĞLU'na, kıymetli yorumlarıyla çalışmama katkı sunan Doç.Dr. İbrahim Hakan KARATAŞ , Dr. Öğr. Üyesi İkrım ÇINAR ve Dr. Öğr. Üyesi Murat BÜLBÜL hocalarıma, MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü yetkililerimize, Bilim ve Sanat Merkezlerimizin kıymetli kurum müdürlerine, Prof Dr Altay EREN'e, Dr.Öğr. Üyesi Sami PEKTAŞ'a, Dr Bilgihan AKBABA BOZOK'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Haydar KILIÇ

Yalova / 2021

ÖZET

BİLİM VE SANAT MERKEZLERİ YÖNETİCİLERİNİN MÜZİK YETENEK ALANINDAKİ ÖĞRENCİLERİN EĞİTİMİNE YÖNELİK GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Kılıç, Haydar

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı, Eğitim Kurumları İşletmeciliği Programı

Danışman: Dr. Öğr. Üy. Rüstem MÜRSELOĞLU
Eylül, 2021. 75 Sayfa.

Uzun yıllardır ihmal edilmiş bir konu olan üstün yetenekli çocukların eğitimi, Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen destek eğitimleri ile sürdürülmektedir. Genel yetenek ve sanatsal yetenek olmak üzere iki kategoride devam eden destek eğitimlerinin kalitesinin artırılması ve geliştirilmesi için, mevcut durumun aksayan taraflarını belirlemek gerekmektedir.

Bu araştırmada, BİLSEM kurum müdürlerinin görüşlerinin alınmasına ve özellikle de müzik alanı eğitiminde yaşanan sorunların belirlenmesi ve bu sorunların çözümünde yöneticilerin alacakları inisiyatif ve planlamaların tespiti amaçlanmıştır. Bu amaçla tezde nitel araştırma yöntemlerinden gerçekçi etnografya deseni tercih edilmiştir. Her biri farklı il ve bölgelerde bulunan 10 Bilim ve Sanat Merkezi yöneticisinin katıldığı araştırmada, katılımcılara 10 soru sorulmuştur. Yöneticilerle yapılan görüşmelerin analizleri yapılarak “müzik eğitimi”, “öğretmen yeterlilikleri”, “eğitim sürecinin etkililiği”, “eğitimin önemi”, “tanılama” ve “geliştirici çalışmalar” olmak üzere 6 tema başlığında toplanmıştır.

Yöneticilere göre BİLSEM müzik eğitimleri, üstün yetenekli öğrencilere yetersiz kalmaktadır ve BİLSEM kurum amaç ve felsefesine uygun şekilde bir eğitim verilmediğinden, kurumların müzik eğitimi için uygun fiziksel ortama sahip olmadığından, çocukların yeteneklerini geliştirmek ve disiplinler arası bir bakışa sahip etkinlikler yapılamadığını; öğretmenlerin de yetersiz kaldığı, çocuklar için sadece bir müzik kursu gibi algılandığı sonucuna varılmıştır. Bu sonuçlara göre BİLSEM’lerin müzik eğitimi alanında standart bir programın yer alması, belirlenmiş hedeflerin ve ölçülebilir kazanımların tüm yurt genelindeki merkezlerde uygulanmasının doğru olacağı önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: *BİLSEM, özel yetenek, müzik eğitimi, yönetici.*

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE OPINIONS OF THE ADMINISTRATORS OF SCIENCE AND ART CENTERS ON EDUCATION OF STUDENTS IN FIELD OF MUSIC TALENT

Kılıç, Haydar

Master Thesis, Educational Administration Department, Management of Educational
Institutions Program

Advisor: Assist. Dr. Öğr. Üy. Rüstem MÜRSELOĞLU

June, 2021. 75 Pages.

The education of gifted children, which has been neglected for many years, continues with the support trainings given in Science and Art Centers. In order to increase and improve the quality of ongoing support training in two categories, general talent and artistic talent, it is necessary to identify the failing sides of the current situation.

In this research, it is aimed to get the opinions of BİLSEM institution directors and to determine the problems experienced especially in music education and to determine the initiatives and plans that the administrators will take in solving these problems. For this purpose, realistic ethnography design, one of the qualitative research methods, was preferred in the thesis. 10 questions were asked to the participants in the research, in which 10 Science and Art Center managers, each located in different provinces and regions, participated. The interviews with the administrators were analyzed and gathered under 6 themes: "music education", "teacher competencies", "effectiveness of the education process", "importance of education", "diagnosis" and "developmental studies".

According to the administrators, BİLSEM music education is insufficient for gifted students and since BİLSEM does not provide an education in accordance with the purpose and philosophy of the institution, the institutions do not have the appropriate physical environment for music education, and activities with an interdisciplinary perspective cannot be carried out to develop the talents of children; It has been concluded that teachers are also inadequate and it is perceived as just a music course for children. According to these results, it was suggested that BİLSEMs should have a standard program in the field of music education and that the determined targets and measurable achievements should be implemented in centers all over the country.

Keywords: *BİLSEM, special talent, music education, manager.*

İTHAF

Canım kızım Bengisu Asya'ya...

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM.....	iii
ONAY	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İTHAF	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KULLANILAN KISALTMALAR	xiii
BÖLÜM I: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Sınırlılıklar.....	5
1.5. Tanımlar	5
BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Zekâ ve Yetenek Kavramının Tanımı ve İlişkisi.....	6
2.2. Zekânın Ölçülmesi (IQ Testleri) ve Eleştiriler	7
2.3. Yeteneğin Belirlenmesi	8
2.4. Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kavramı	9
2.5. Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi ve Uygulanan Modeller	11
2.5.1. Ayrı Eğitim Modeli	11
2.5.2. Birlikte Eğitim Modeli	12
2.6. Üstün Yetenekliliği Tanılama	13
2.6.1. Tanılamanın İlkeleri	14
2.6.2. Tanılama Araçları.....	15
2.6.3. Tanılama Modelleri	15
2.7. Türkiye’de Tanılama Süreci	17
2.8. Üstün Yetenekli Çocuklar ve Müzik Eğitimi	18
2.9. Bilim Sanat Merkezleri	19

2.9.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin Kuruluş Felsefesi ve Amacı	19
2.9.2. BİLSEM’lerin İşlevleri.....	20
2.9.3. BİLSEM Yönetimi ve Eğitim Kadrosu	21
2.9.4. BİLSEM Birimleri.....	22
2.9.5. BİLSEM Müzik Eğitimi Programları.....	23
2.9.6. BİLSEM Özel Yetenekli Öğrencilerin Müzik Alanı Eğitimi.....	23
2.9.7. BİLSEM Müzik Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar	24
2.9.8. BİLSEM’lerde Yönetim	25
2.9.9. BİLSEM’lerde Yöneticilerin Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine Etkisi	26
2.10. İlgili Araştırmalar	26
BÖLÜM III: ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	28
3.1. Araştırma Modeli ve Deseni.....	28
3.2. Gerçekçi Etnografik Araştırma Deseni ve Süreci	29
3.3. Görüşme Sorularının Oluşturulması.....	29
3.4. Katılımcıların Belirlenmesi	30
3.5. Verilerin Kodlanması	31
BÖLÜM IV: BULGULAR	33
4.1. Yöneticilerin BİLSEM Müzik Alan Eğitimi ile İlgili Görüşleri	33
4.2. Yöneticilerin Müzik Öğretmenlerinin Yeterliliği Konusundaki Görüşleri	35
4.3. Eğitim Öğretim Süreçlerine İlişkin Görüşler	37
4.4. Yöneticilerin Müzik Eğitiminin Öğrenciye Sağladığı Faydaya Dair Görüşleri.....	40
4.5. Öğrencilerin Tanılama Süreci ve Sunulan İmkanlar	42
4.6. Yöneticilerin Müzik Eğitimi Geliştirmek İçin Yaptıkları	43
BÖLÜM V: SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER.....	46
5.1. Sonuç ve Tartışma	46
5.2. Öneriler.....	50
KAYNAKÇA	53
EKLER.....	60
EK 1: Etik Kurul Onayı.....	60
EK 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu	61
ÖZGEÇMİŞ.....	62

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1. Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Ayrı Eğitim Modellerinin Yarar ve Sakıncaları..	12
Tablo 2. Katılımcıların Mesleki ve Kişisel Bilgilerinin Dağılımı	31
Tablo 3. Katılımcı Yöneticilerin Görüşlerine Göre Müzik Alan Eğitimi	33
Tablo 4. Katılımcıların Öğretmen Yeterliliklerine Dair Görüşleri	35
Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Süreçlerine ve Programa Dair Görüşleri	39
Tablo 6. Katılımcıların BİLSEM’lerde Verilen Müzik Eğitiminin Öğrencilere Katkısına Dair Görüşleri	40
Tablo 7. Yöneticilerin Öğrenci Seçimi ve Süreci Hakkındaki Görüşleri	43
Tablo 8. Müzik Eğitimi Geliştirmek İçin Yapılan Çalışmalar	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Bilim ve Sanat Merkezleri Yönetim Şeması	22
---	----

KULLANILAN KISALTMALAR

MEB	: Millî Eğitim Bakanlığı
BİLSEM	: Bilim ve Sanat Merkezleri
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu
AB	: Avrupa Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
TDK	: Türk Dil Kurumu
WCGTC	: Üstün Yetenekliler Dünya Konseyi
ECHA	: Avrupa Üstün Yetenekliler Konseyi
ICIE	: Avrupa Uluslararası Eğitimde Yenilik Merkezi

BÖLÜM I: GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

İnsanlar nasıl bireysel farklılıklara sahiplerse, zihinsel bakımdan da birbirinden farklıdırlar. Zihnin üzerine araştırmalar yapan bilim insanları zihnin nasıl geliştiğini, nasıl organize olduğunu, nasıl öğrendiğini, nasıl yarattıklarını, nasıl liderlik ettiklerini, bireysel tercihlerini neye göre verdiklerini, kendisini ve başkalarını nasıl değiştirdiklerini araştırmaktadırlar (Gardner, 2006). İnsanlar arasında birçok nedene bağlı olarak zekâ profili açısından farklılıklar vardır. Bu olgu okul ve çalışma hayatında önemli çıktılar vermektedir. Bilişsel ve algısal üstünlükleri insanları birbirinden ayırmaktadır.

Çağın ruhu gereği, iyi eğitilmiş, donanımını günün gereklerine göre yenileyen, çok yönlü, çözüm üretebilen, moral değerleri yüksek, kapasitesini en üst düzeye genişletebilmiş, nitelikli genç bireyler her ulusun hayal ettiği refah düzeyine ulaşmada kilit noktadır. Tüm bu özelliklerin yanında, zeka, yaratıcılık, sanat, liderlik vb. konularda veya akademik alanlarda yaşatlarının üstünde bir performans gösteren bireyler yani özel yetenekli bireyler gelişmiş toplum idealinde değerli ve umut vadeden adaylardır.

Nitelikli ve iyi eğitilmiş bireyler, ait olduğu toplumun, bilimsel, teknolojik, sanatsal, politik vb. birçok alanda uluslararası düzeyde güçlü ve etkili olmasında stratejik öneme sahiptir. Özel yetenekli bireylerin de, bilimde, sanayide, eğitimde, sanatta, politikada, sporda vb. alanlarda üretecek ve geliştirecek, nitelikli hizmet sağlayacak, potansiyel vadeden bireyler olarak nitelikli bir eğitim içinden geçmeleri gerekir. Bu eğitimin, özel yetenekli bireylerin potansiyel özellikleri olan, yaratıcılık, inovasyon, esneklik, liderlik, çok yönlülük, özgünlük, hızlı kavrama, analitik düşünme, yüksek ifade ve problem çözme becerisi vb. alanlarda kapasitelerini en üst noktaya taşımalarına yardımcı olacak bir yaklaşımda, destekleyici eğitim almaları stratejik bir ihtiyaçtır.

Üstün yetenekli çocukların kendi kaderlerine bırakılmamaları, eğitimlerine özen gösterilmesi gerekmektedir. Zira potansiyellerinin altında bir eğitim almaları halinde üstün yeteneklilik halinin kaybolması muhtemeldir. Üstün yetenekli çocuklar ruh sağlığı açısından da risk altındadırlar (Eren ve ark., 2018). Bu nedenle, üstün yetenekli çocukların bu durumunun erken yaşta tespit edilebilmesi, uygun eğitim alabilmeleri, duygusal ihtiyaçlarına yönelik destek ve danışmanlık verilmesi, biyopsikososyal açıdan sağlıklı birer yetişkin olabilmeleri için gelecekleri açısından önemlidir. Yapılan nörobilim çalışmaları da bu savı desteklemektedir.

Uygun eğitim ve çevrenin etkisiyle, zekâ ve yeteneğin yaşam boyu gelişmeye devam edeceğine dair sonuçlar mevcuttur (Clark ve Hankins, 1985). Yetenekli çocuk, üstün yetenekli bir çocuk, çok yetenekli bir çocuk ve bir dahi çocuk arasında ayırım yapmanın zor olacağını belirten Winner (2010) çocukların yetenekliliklerini sürekliliğin ve yüksek bir öğrenme eğiliminin desteklenmesinin ortaya çıkaracağını belirtmektedir (Winner, 2012). Üstün yetenekli çocuklar üstün yetenekli alanlarında öğrenmek için son derece motivedirler ve çoğu zaman onların öğrenme, bilme, keşfetme ve icat çıkarma şevklerini anlamakta ebeveynler ve öğretmenleri zorlanmaktadır. Genellikle üstün yetenekli çocuğa sahip ebeveynler bu çocuklara yetişmeye çalışırlar.

Türkiye’de genel eğitim programlarından normal öğrenciler ile birlikte üstün yetenekli öğrenciler de yararlanmaktadır. Fakat bu özel bireyler, doğuştan gelen üstün yetenek ve kabiliyetlerini normal eğitim programları ve yönlendirmeler ile toplumsal hedeflerini gerçekleştirebilmesi çok zordur. Özellikle üstün yetenekli öğrencilerin okul eğitiminde sosyolojik, psikolojik ve yeterli fiziksel koşullar ve çevresel şartlar oluşturulmadığında gerçek yeteneklerini ortaya çıkarabilmeleri mümkün olamamaktadır. Genellikle sıra dışı ve üstün yeteneklere sahip olan bireylerin dünyayı değiştirebilecek potansiyele sahip oldukları kabul edilmektedir. Özellikle müzik alanında üstün ve özel yetenekli bireyler meydana getirdikleri eserler ve başarılar ile toplum önünde belirgin roller almaktadırlar.

Türkiye’de özel yetenekli olarak tanılanmış çocukların üstün potansiyellerine ulaştırılması için gereken proje tabanlı destek eğitimi, Milli Eğitim Bakanlığının, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı kurumlar olan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) sağlamaktadır. Diğer bir ifadeyle Türkiye’de BİLSEM’ler üstün yetenekli bireylerin eğitim ve öğretim programları için kurulmuş olan merkezlerdir. Üstün ve özel yetenekli bireyler, doğuştan gelen üstün yetenek ve kabiliyetlerini BİLSEM’lerde uygulanan eğitim, öğretim programları ve yönlendirmeler ile toplumsal hedeflerini gerçekleştirebilme olanağı bulmaktadırlar.

BİLSEM öğretmenleri, Milli Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Personel Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen koşulları sağlayan öğretmenler arasından seçilerek, özel yetenekli bireylerin danışman öğretmenleri olarak atanırlar. Kurum yöneticileri ise ilgili mevzuat doğrultusunda atanırlar.

BİLSEM’ler, Genel Zihinsel Yetenek Alanı, Müzik Yetenek Alanı ve Görsel Sanatlar Yetenek Alanı olmak üzere üç yetenek alanında eğitim sağlamaktadır. Sanat yetenek alanları olan Müzik ve Görsel sanatlar alanları, hem velilerin, hem örgün eğitim kurumlarındaki yönetici ve

öğretmenlerin hem de Bilsem yöneticilerinin bazı kesimlerince Genel Zihinsel Yetenek alanının gölgesinde kalmaktadır. Sanat alanı özel yeteneklisi olarak tanılanmış çocukların eğitimindeki fırsat eşitliği ilkesi bile zaman zaman tehdit altında kalmaktadır.

Araştırma konumuz kapsamında müzik eğitimi alanında BİLSEM'lerin eğitim ve öğretim programları ile bu kurumlarda görev alan yönetici, öğretmen ve personelin yetkinlikleri öğrencilerin başarıları açısından en önemli etkenlerdendir. BİLSEM'lere öğrenci seçiminden, müzik eğitim programlarının uygulanması, öğrenci, aile, fiziksel koşulları ve tüm kalite standartlarının oluşturulması, geliştirilmesi ve değerlendirilmesi ile ilgili en önemli karar mekanizmasında okul yöneticileri bulunmaktadır.

Günümüze kadar müzik eğitimi ile ilgili BİLSEM'lerde yapılmış araştırma ve çalışmalarda aile, öğrenci ve öğretmen görüşleri ve davranışları incelenmiştir (Özer, 2020). Fakat BİLSEM yöneticileri ile ilgili yapılmış çalışmalar çok sınırlı kalmaktadır. BİLSEM okullarında en kritik karar alma süreçlerinde görev yapan kurum yöneticilerinin müzik yetenek alanı eğitim-öğretim programlarının başarısı açısından fikirlerinin alınması ve incelenmesi gerekli görülmüştür.

Bu araştırma ile BİLSEM'lerde görev yapan yöneticilerin, müzik eğitimi alanında üstün yetenekli çocukların tanılama ve eğitim öğretim süreçleri ile ilgili görüş ve kanaatleri elde edilerek, BİLSEM'lerin müzik alanında yetenekli öğrencilerin eğitimleri ile ilgili yaptıkları çalışmaların yönetici perspektifinden analiz edilmesi amaçlanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, BİLSEM yöneticilerinin, üstün yetenekli çocuklara verilen müzik eğitimine ilişkin görüşlerini incelemek, genel olarak müzik alanındaki yetenekli çocukların BİLSEM çatısı altında ve BİLSEM kuruluş amacına uygun olarak yetiştirilme vizyonuna sahip olup olmadıklarını tespit ederek, yönetici tutum ve düşüncelerinin müzik eğitimine olan etkisini ortaya koymaktır.

Araştırma sorusu:

BİLSEM yöneticilerinin, müzik alanında üstün ve/veya özel yetenekli çocukların tanılanmasına ve BİLSEM'de verilen müzik eğitime ilişkin görüşleri ve bu görüşlerin eğitim süreç ve sonuçlarına etkisi nedir?

Araştırma alt soruları:

1. Okul yöneticileri BİLSEM'de verilen müzik eğitimi kapsamında

- a. Özel yetenekli öğrencilerin tanınması sürecini,
 - b. Müzik eğitimi programını,
 - c. Müzik öğretmenlerini,
 - d. Müzik eğitimi ortamını,
 - e. Müzik eğitimi kapsamında yapılan etkinlikleri,
 - f. Müzik eğitiminin zamanı ve süresini ne düzeyde yeterli bulmaktadırlar?
2. Okul yöneticileri BİLSEM’de müzik eğitiminin etkililiğini artırmak için neler yapmaktadırlar?
 3. Okul yöneticilerine göre BİLSEM’de müzik eğitiminin nitelikli bir biçimde sürdürülebilmesi için neler yapılmalıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Üstün yetenekli bireylerin, bilimde, sanayide, eğitimde, sanatta, politikada, sporda vb. alanlarda üretecek ve geliştirecek, nitelikli hizmet sağlayacak potansiyele sahip bireyler olarak nitelikli bir eğitim ve öğretim programından geçmeleri gerekir. Uygulanacak eğitim-öğretim programının, üstün yetenekli bireylerin özellikleri olarak yaratıcılık, yenilikçi, esnek, lider bakış açısı, çok yönlülük, özgünlük, hızlı kavrama, analitik düşünme, yüksek ifade ve problem çözme becerisi vb. alanlarındaki potansiyellerini en üst noktaya taşımalarına yardımcı olacak bir yaklaşımda hazırlanması gerekir. Millî Eğitim Bakanlığı’nın (MEB) görevleri arasında; özel yetenekli bireylerin sahip olduğu kabiliyet ve üstün niteliklerini ortaya koyup bunları geliştirici özel eğitim ve öğretim programlarının tasarlanmasını ve uygulanmasını koordine etmek de vardır. Özellikle üstün yetenekli çocukların eğitiminde tanım, tanılama, uygulamaya ilişkin modeller, bu çocukların özellikleri, toplum tarafından kabul görmeleri veya algılanmaları ve istihdamları uzun yıllar üzerinde çalışma yapılan temel konulardır. Yapılan tanımların kültürden kültüre değiştiği (Sak, 2010), tanılamaya ilişkin çalışmaların her zaman tartışıldığı ve tanılama yaklaşımının net olması gerektiği (Heller, 2004), uygulanacak eğitim modellerinin iyi belirlenmesi, kültüre ve sisteme uyum sağlaması gerektiği (Davaslıgil, 2004), yapılan araştırmalar ve elde edilen bulgular ile ortaya konulmuştur.

Bu araştırma, BİLSEM kurum yöneticilerinin vizyonlarının ve genel eğilimlerinin ne düzeyde olduğu, konuya bakış açılarının ve duyarlılıklarının çocukların eğitime ve kurumun müzik eğitimi politikalarına yansıyor yansımadığına bakılacağından, BİLSEM müzik eğitiminin geliştirilmesinde yönetici farkındalığını artırması açısından önemli görülmektedir.

Bu çalışmadan elde edilecek bulgular ışığında, Bilsem yöneticilerinin, özel yetenekli çocukların sanat eğitimine yönelik görüş ve tutumları anlaşılacak, değerlendirilecek ve böylece hem Müzik alanı özelinde hem de ülkemiz genelinde, bilimsel bilgi/proje/faydalı model/patent ürün/eser vb. üretimlerin artmasını ve meşrulaşmasını sağlayarak, sanat alanındaki üretim açığımıza katkı sunacak bir bakış açısıyla alandaki problemlerin büyük bir kısmına çözüm fırsatı ve önerileri de getirilmiş olacaktır.

1.4. Sınırlılıklar

Bu araştırmanın sınırlılıkları aşağıda belirtilmiştir.

- Mevcut pandemi sürecinden dolayı görüşmeler online ortamda gerçekleştirilmiştir.
- Yarı yapılandırılmış 10 soruyla sınırlı tutulmuştur.
- Araştırma kapsamında görüşlerini bildiren 10 BİLSEM müdürü ile sınırlıdır.
- Müzik alanında eğitim gören üstün yetenekli çocuklarla sınırlıdır.
- Nisan – Haziran 2021 tarihleri arasında toplanan verilerle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

BİLSEM: Bilim ve Sanat Eğitim Merkezleri, üstün yetenekli çocukların eğitimlerine destek vermek amacıyla kurulmuş birimlerdir.

Üstün Yetenek: Bir alanda geliştirilebilir derecede farklı ve özel olma durumu.

Üstün Yetenekli: Akranlarına göre doğuştan gelen üstün özelliklere sahip, hızlı öğrenen, analitik düşünen, problem çözme becerisi gelişmiş, farklı çözüm yolları bulan ve bu farklılığının alan uzmanlarınca tespiti yapılmış bireylerdir.

Bilsem Müdürü: Bilsem ile ilgili mevzuat doğrultusunda kurumu yöneten kişi.

BÖLÜM II: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Zekâ ve Yetenek Kavramının Tanımı ve İlişkisi

Konumuz gereği insan özelinde ele alındığında, zekânın tanımının yapılması oldukça zordur. Zira zekânın tek bir tanımı yapılamadığından boyutları ve özellikleri ile ifade edilmiştir. Türk Dil Kurumu zekâyı insanın bilişsel ve algısal yeteneği, yargılama ve sonuç çıkarma ürünü (sozluk.gov.tr) olarak tanımlarken; zekânın bileşenleri aracılığı ile tanımlanması gerektiğini de vurgulayan araştırmacılar (Doidge, 2019) da mevcuttur. Bundan dolayı zekâ çok çeşitli anlamlarla yüklü, son derece derin bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Zekâ, sezgisel olarak anladığımız ama sonra üzerinde durup düşündüğümüzde ne denli karmaşık olduğunu fark ettiğimiz kavramlardan biridir (Colvin, 2019).

Zekâ üzerine epey tartışmalı bir çalışma olan The Bell Curve¹ adlı kitap yayınlandıktan sonra, sosyal bilimciler tarafından zekâ konusu yeniden tartışılmaya başlanmıştır. Zira yazarlar zekânın genetik olduğunu, beyazların siyahlardan daha zeki olduğunu ve zeki insanların kariyerlerinde de üst görevlerde bulunma hakkına sahip olmalarının normal olduğunu, bu durumun insanlar arası eşitlik kavramından farklı ele alınması gerektiği tezini ileri sürmüşlerdir. Sosyal sınıfların da zekâ ile belirlendiğini vurgulamaktadırlar (Hernsten ve Murray, 1994). Kitabın tartışılan kısmı ise de bu noktadır. Yazarların görüşlerinin hatalı olduğunu ispatlamaya çalışan yüzlerce araştırma ve makale yayınlanmıştır. Ancak bu araştırmalar kişinin kendini hangi ırktan gördüğü beyanına dayandığından, yapılan zekâ tanımlarında ve ölçüm sonuçlarında farklı bulgular, gruplar arasında net olmayan sosyal ve biyolojik farklılıkların karışımından kaynaklı ifadeler yer alır. Bu dönemde yazılan kitap ve makaleler alan yazınındaki eksikliği kapatmaya yetmiştir (Furnham, 2016).

Algısı keskin, parlak, göz kamaştırıcı, yetenekli, keskin zekâlı ve hızlı olan zeki insanlar, analitik ve kendini iyi ifade edebilen insanlardır. Düşünme hızı zekânın önemli bir bileşenidir (Doidge, 2019) ve zeki insanlar hızlı öğrenirler, hafızaları iyidir, karmaşık sorunlara iyi açıklamalar getirebilirler. Zeki insanlar okulda ve iş yaşamlarında başarılı olabilirler (Furnham, 2016).

Whitehead'a (1960) göre zekâ kavrama çabukluğu ise kavranan şey karşısında akıllıca hareket etmek anlamına gelen yetenekten farklıdır (Furnham, 2016). İşlerinde yüksek performans

¹ Türkçesi Çan Eğrisi olan kitap Harvard Üniversitesi öğretim görevlileri Richard J. Herrnsten ve Charles Murray tarafından 1994 yazılmıştır.

gösteren insanlar çok güçlü belleklerin yanı sıra olağanüstü zihinsel becerilere sahiptirler (Flynn, 2009). Zihinsel analiz becerilerini bir rekabet avantajı olarak kullanırlar. Fakat bununla birlikte genel zekâ ile belirli beceriler arasındaki bağlantının zayıf olduğu ve bazı durumlarda hiçbir bağlantı söz konusu olmadığına dair araştırmalar da mevcuttur. Bununla birlikte dünyanın üstün performans gösteren kişilerinin belirli, hedefe yönelik bir yetenekleri olmasa bile, bu kişilerin gene de genel bir doğal üstünlükleri vardır (Colvin, 2019).

Yeteneği, ‘*bir şeyi*’ birçok kişinin yapabileceğinden daha iyi yapmamızı sağlayan doğal beceri olarak tanımlayan Colvin’in (2019), ‘*bir şey*’ ifadesi ile oldukça spesifik bir alan kastedilmektedir. Sanat, spor, ticaret, pazarlama, yönetim gibi herkesin yapabildiğini sandığı fakat bazılarımızın numune derecesinde, başkalarının da hayranlıkla takip edebileceği becerileri ortaya koyabileceği şeylerdir. Yetenek belirlenirken, çocuğun yeteneklerinin desteklenmesinde ve üst düzey eğitim programlarına katılmasında mevcut yeteneğin geliştirilebileceği varsayımı göz önünde tutulur. Çocuğun potansiyeli üst düzey eğitimi sürdürme ve uyum sağlama konusunda ne düzeyde uygun olup olmadığına bakılır. Bu unsurların yetenekli olduğu düşünülen çocuğun bir geliştirme programına seçilme açısından etkileri vardır (Williams ve Reilly, 2000).

2.2. Zekânın Ölçülmesi (IQ Testleri) ve Eleştiriler

Zekânın çevreden mi yoksa genlerden mi kaynaklandığına dair kadim tartışmalı soruya cevap bulmak için Francis Dalton tarafından geliştirilen ilk zekâ testinin birkaç dezavantajı vardı ve test alanları birbiriyle ilişkili değildi. Fransız Eğitim Bakanlığı, 1904’te normal sınıflara devam eden ve akademik olarak öğrenmede zorluk çekecek öğrencilerin önceden belirlenmesi için psikolog Alfred Biner’den bir test geliştirmesini istedi. Biner de kişilerin akıl yürütme ve hüküm verme yeteneklerini ölçecek bir test tasarladı. Zeka ve akıl yürütme yeteneklerini ölçmeye yönelik çalışmaları 20. Yüzyıl boyunca başta ABD olmak üzere birçok ülkede devam etti.

James Flynn IQ test kitapçıları üzerine yaptığı incelemede iki noktada hata bulmuştur. Birincisi, farklı yaş, cinsiyet ve ırk grupları için tipik puanların tanımlayan normların çok sık değiştirilmek zorunda kalındığı; ikincisi ise birkaç yılda bir, aynı yaş grubundaki puanlarını arttıgıdır. Flynn’in iddia ettiği “kitlese IQ artışları” etkileyici şekilde kanıtlanmıştır. Bunun nedeni olarak, zamanla daha zeki insanlar teste tabi tutuluyor olabileceği gibi veya insanlar okulda test uygulamasına giderek alıştıkları için testlerde daha iyi sonuçlar alınıyor olabilir.

Ayrıca eğitim yayınlarının zekâ ve akıl yürütme sorularının yer aldığı kitaplara ağırlık vermesi, çocukların benzer sorularla karşılaşması, yapılan gerçek zekâ testlerinin sunî bir şekilde yüksek çıkmasına neden olmaktadır. Uygulama etkisinin kanıtı olarak literatürde yer alan bu etkinin kesinliği olmamakla birlikte, testlerin geçerliliğinin sorgulanmasını etkilediği görülmektedir. Literatürde bu etki Flynn Etkisi olarak geçmektedir ve testlerin standardize edilmesinde etkili olmuştur. Böylece testler rutin olarak tekrar tekrar standardize edilmektedirler.

Flynn etkisi, zekâdaki değişimlerin genetikten ziyade çevresel nedenlere bağlı olduğunu düşündürmektedir. Zeki insanların kendileri ve çocukları için, zengin bir çevre ve sürekli çabanın zekâyı arttırdığı söylenebilir. Bunun tersi de mümkündür². Yapılan zamansal ve global araştırma sonuçları analiz edildiğinde, bazı ülkelerde zekâ seviyesinde düşme olduğu görülmüştür (Lynn, 2006).

Zekâ testi sonuçları zekâ veya bilişsel yetenek olarak ifade edilen genel zihinsel yeteneği ya da kapasiteyi gösterir. Bununla birlikte yeteneği ölçmek veya tanılamak ise nispeten daha karmaşık bir dizi test sonuçlarının toplamıyla belirlenebilecek bir özelliktir. Birçok araştırmacıya göre, yetenek farklı düzeylerde ölçülebilir (Dixon, 2013; Chai, 2012). Catell ve Horn (1987) tarafından akışkan ya da kristalize zekâ olarak tanımlanan iki ayrı yeteneğin birlikte çalışması gereklidir. Akışkan zekâ, benzersiz ve yeni durumlarda sorunları akıl yürütme ve çözme yeteneğini ifade ederken, kristalize zekâ, geçmiş öğrenme veya deneyim yoluyla edinilen bilgileri kullanma becerisini ifade eder (Vinney, 2021). Bu ifaden de anlaşılacağı üzere teori iki zekâ olduğu üzerine kurgulanmıştır. Akışkan zekâ, önceden var olan bilgilere başvurmadan yeni veya yeni durumlarda mantığı kullanma ve sorunları çözme yeteneğidir. Kristalize zekâ, daha önce eğitim ve deneyim yoluyla edinilen bilgiyi kullanma yeteneğidir. Akışkan zekâ yaşla birlikte azalırken, kristalize zekâ korunur veya geliştirilir.

2.3. Yeteneğin Belirlenmesi

Zekâ ve yetenek kavramı, sanatı da kapsayacak şekilde genişledikçe, yetenekli olduğu fark edilen öğrencilerin belirlenmesi için etkili prosedürlerin geliştirilmesine artan bir ihtiyaç duyulmaktadır. Yetenekli çocukların erken yaştan itibaren, hazırlanan özel programlarla ve desteklenebilecekleri ortamlarda; kendileri gibi yetenekli akranları ile birlikte eğitim ve kendi yeteneklerini geliştirme haklarına sahip olmaları gerekir. Bu amaçla uzun süreli potansiyeli

² Lynn Etkisi (Prof. Dr. Richard Lynn zeka üzerine yaptığı çalışmalarda, zekanın genler tarafından belirlendiğini, çevreye uyumda kişinin zekasının belirleyici rol üstlendiğini savunmaktadır.)

geliştirmeye odaklanılarak yeni yeteneklilerin ortaya çıkarılması ilk aşama olarak planlanmalıdır. Daha sonra bu yetenekli çocukların gelişimlerini gerçekleştirecek bir programın tasarlanması gerekir. Yeteneği belirleyen uzmanların çocukların o andaki potansiyelinden daha çok kapasitelerinin farkında olmaları daha uygundur (Abbort ve Collins, 2002).

Gagné, yeteneği, bireyi, yeterli olduğu alanda akranları arasında en az yüzde 10'a yerleştirecek derecede, hüner veya beceri ve bilgide üstün kabiliyetli olmak olarak açıklamaktadır (Gagné, 1996). Gagné'nin "üstünlük" kavramından kastettiği daha çok zihinsel, algısal/motor veya yaratıcı alanlarla; "yetenek" kavramının ise daha çok akademik, teknik, sanatsal, kişiler arası ilişkiler ve atletik alanlardaki başarıyla ilişkili anlaşılmaktadır (TBMM Komisyon Raporu, 2014). Üstünlüğün, yeteneğe dönüşmesi için kişinin yüksek motivasyon ve disiplinli çalışmayla uzun dönemde oluşacağına vurgu yapmaktadır. Yetenek uzun süreler boyunca görülebilecek bir yetkinliktir (Gagné, 2009).

2.4. Üstün Zekâ ve Üstün Yetenek Kavramı

Türkiye'de uzun zamandır tartışılan bir kavram olan üstün yeteneklilik, günümüze gelinceye kadar birçok tanımla ifade edilmiştir. Dahî, yüksek kabiliyetli, üstün zekâlı, özel yetenekli, armağan çocuklar ve nihayetinde üstün yetenekli olarak günümüzde kullanılır olmuştur. Bu tanımların dönemsel değişiminde Bakanlık düzeyinde konuyu ele alan makamlardaki eğitimcilerin kullandığı kavramla eş zamanlı değiştiğini söyleyebiliriz (Sak, 2016). Üstün zekâ ve üstün yetenek kavramlarını açıklarken kimi eğitimciler geleneksel tanımları kullanırken kimi eğitim bilimcileri ise çağdaş zekâ kuramlarına dayanarak açıklama gereği duymaktadırlar. Geleneksel tanımda IQ puanına odaklanırken; konuya daha geniş bir çerçeveden bakmak gereği duyanlar sadece IQ skoruna değil bununla birlikte çok daha fazla sayıda kriteri göz önünde tutarak tanımlamayı seçmektedirler (Anderson, 2000).

Teknolojinin ve sinirbilimin çalışmalarına dayanarak beyin ile ilgili yapılan deneysel çalışmaların bulgularına dayanarak zekâ ve yeteneğin çok katmanlı ve boyutlu ele alınması gerektiği anlaşılmıştır. Böylece üstün yetenek; Akarsu'nun (2001) da belirttiği gibi, giderek daha çok sayıda parametrenin göz önünde tutulduğu, daha geniş bir kapsama yayılan ve zamansal bakımından da analizi gerekli kılan, esnek ve dinamik bir tanımlamaya dönüşmüştür (Akarsu, 2001). Bu anlayışa göre "üstün zekâlı ve üstün yetenekli" kavramları çok sayıda farklı özelliği kapsamaktadır. Bugün artık üstün ve yetenekli kelimelerinin sadece zekâ ile ilişkisi olmadığı kabul görmektedir (Akarsu, 2011).

Türkiye’de üstün yetenekli birey, “zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren birey” şeklinde tanımlanmaktadır (MEB, 2006). Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) Yönergesi’nde ise üstün veya özel yetenekli çocuk, özel akademik alanlarda veya zekâ, yaratıcılık, sanat ve liderlik kapasitesi yönüyle yaşıtlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren ve bu tür yeteneklerini geliştirmek için okul tarafından sağlanamayan hizmet veya faaliyetlere gereksinim duyan çocuktur, biçiminde ele alınmıştır (MEB, 2001). Günümüzde zekâ ve yetenek kelimeleri birbirinin yerine geçmiş olarak kullanıldığından bu tezde de üstün yetenek kavramı ile, özel yetenek ve üstün zekâ kavramını kapsayacak şekilde kullanılmıştır.

Şüphesiz ki yıllar içinde üstün zekâ ve üstün yeteneklilik kavramındaki değişim birçok bilim dalındaki (tıp, biyokimya, biyoloji, psikoloji) gelişmelere paralellik göstermektedir. Bir başka deyişle, zekânın çok boyutlu olduğu Gardner (1993) tarafından ortaya konulduktan sonra, “üstün zekâ ve üstün yetenek”e ilişkin olarak yapılan tanımlar değişerek bugünkü hâlini almıştır. Bazı teorisyenlerin zekâ ve yetenek ile ilgili görüşleri incelendiğinde bu farklılık daha net anlaşılabacaktır:

Howard Gardner (1983) zekâyı sorun çözme ya da tek veya birden çok kültürel ortamda geçerli ürünler yaratmak olarak tanımlayıp yedi zekâ türü³ ileri sürmüştür. Adına Çoklu Zekâ Kuramı denilen bu görüşe göre, bütün insanlarda sekiz zekâ alan da bulunmaktadır. Fakat bunların gelişmişlik düzeyleri bireyden bireye farklılık göstermektedir (Gardner, 1999). Bu sekiz zekâ türünden linguistik zekâ konuşma ve yazma diline yatkınlık ve yabancı dil öğrenme yeteneğidir. Mantıksal/matematiksel zekâ, sorunların mantık yoluyla irdeleme, matematik problemlerini çözme ve sorunları bilimsel olarak inceleme yeteneğini kapsamaktadır. Mekânsal/görsel zekâ, kişilerin daha önce bilmediği bir yerlerde yönünü bulabilme, nesne ve boyutların boşluklarını tahmin edebilme, rota oluşturma, en kısa yolu tahmin edebilme gibi mekânsal analiz gerektiren işlemleri ifade etmektedir. Ayrıca üç boyutlu durumların temsili, yeniden düzenlenmesi, değiştirilip dönüştürülmesi gibi beceriler bu gruba girmektedir. Müzikal/ritmik zekâ, ses tonunu yakalama, ses tonundaki değişimleri fark edebilme, bir müzik aletini çok iyi çalma, müziğin ritmine uygun bir şekilde sesi güzel ve yerinde kullanabilmeyi; bedensel/kinestetik zekâ, bedensel hareketlerde kas kontrolü ve koordinasyonu, ritmik ve düzenli bir şekilde sistematik beden hareketleri yapabilme, sportif faaliyette başarılı olma, sürekli hareket halinde olmaktan keyif alma; kişiler arası/sosyal zekâ, başkalarını anlayabilme, bu bilgiyi kullanarak akıllıca ve

³ Daha sonra Doğa Zekası boyutuyla 8 çeşide çıkarılmıştır.

retime-zme yönelik davranışlar sergileme, yüz ve beden dilini okuyabilme ve ona göre davranma, çok iyi iletişim becerisi geliştirebilmeyi tanımlamaktadır.

Gardner'ın çoklu zekâ kuramında belirttiği sekiz zekâ türünden ilk ikisi (dil ve matematik zekâsı) eğitsel ortamlarda; müzikal, görsel ve bedensel zekâ sanat temelli; sosyal, içsel ve doğacı zekâ ise kişinin kendinden başlayarak yaşadığı toplumu, toplumun düzenini, doğal ve yapay çevresinin geniş kapsamdaki dünya içindeki yerini belirlemeye yönelik zekâ olarak sınıflandırmıştır (Furnham, 2019).

Renzulli'nin (1978) alanlarında başarılı olan insanları incelemesi sonucu yaptığı araştırmalarda bu üstün performansın altında i ie geçmiş  belirgin özelliğin olduğunu belirtmektedir. Bu üç özellik normalin üzerinde yetenek, yaratıcılık ve motivasyondur (Renzulli, 1996). Yetenek iki boyutta ele alınmaktadır. Soyutlayabilme, akıl yürütme, uzamsal ilişkiler, güçlü bellek ve zengin sözcük dağarcığı, yeni bilgilerin hızlı, sağlıklı ve seçici olarak hatırlanmasına ilişkin özellikleri içeren genel yetenek ve herhangi bir sanat, bilim veya spor alanlarındaki yetenekliliği ifade eden özel yetenektir.

2.5. Üstün Yetenekli ocukların Eğitimi ve Uygulanan Modeller

Üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda farklı ülkelerde, benzerlik ve farklılık söz konusudur (Karaduman, 2011). Üstün yetenekli çocukların eğitimi temelde iki yaklaşımla yürütülmektedir. Ayrı eğitim ve birlikte eğitim modelleri olarak biline bu modeller, çocukların yetenek düzeyleri, eğitimin amacı ve imkanlar bakımından uygun olacak biçimde tercih edilmektedir.

2.5.1. Ayrı Eğitim Modeli

Ayrı eğitim modeli, belli düzey ve yetenekteki öğrencilerin bir arada ve diğer öğrencilerden ayrı olarak eğitim aldığı modelin adıdır. Bu modelde program, ğretmen, ortam ve içerik özel olarak hazırlanmıştır (Ataman, 2007). Ayrı eğitim modelinin yararları olduğu kadar sakıncaları olduğu da ileri sürülmektedir.

Tablo 1. Üstün Yeteneklilerin Eğitimde Ayrı Eğitim Modelinin Yarar ve Sakıncaları

Yararları	Sakıncaları
Hedef ve amaçları özel olarak belirlenmiş bir müfredat ve nitelikleri açısından üstün öğretmenlerin olması	Akranlarından soyutlanma, üstün benlik duygusunun gelişebilmesi
Aynı kapasite ve akranlarına göre daha üst bir zeka ve yeteneğe sahip çocuklardan rekabete dayalı bir ortamın oluşması sağlanır	Öğrencinin tüm alanlarda üstün yetenek göstermesinin beklenmesi
Bireyselleştirilmiş ve farklılaştırılmış bir programa tabi tutulabildikleri için kendi hızlarına uygun öğrenme ortamları oluşturulur	Akranlarıyla etkileşim ve iletişim kurma becerilerinden yoksun kalması
İlgi ve yeteneklerine odaklanılmasına ortam oluşturur	Pahalı bir eğitim olması

Kaynak: Tekbaş ve Ataman (2004).

Ayrı eğitim uygulamasında öğrenciler standart eğitim öğretim ortamlarından farklı bir yapı içerisinde, kendileri gibi akranlarıyla homojen bir grup içinde eğitimlerine devam ederler ancak bu durumun, gerçek yaşamdan soyutlamalarına ve toplumun farklı katmanlarını oluşturan sosyal çevrelerden uzaklaşmalarına neden olabileceği (Çağlar, 2004) eleştirisi yapılmaktadır.

Özel ayrı bir okul modelinin üstün yeteneklilerin eğitiminde en uygun model olarak öneren uzmanlara göre, bu modelle çocukların öğrenme hızlarına ve yaratıcı yeteneklerine uygun şekilde etkili programlar uygulanabilmekte ve her çeşit özel eğitim olanakları ile donatılabilmektedir. Yetenek düzeyleri birbirine yakın olan öğrenciler için yapılan eğitim yatırımında, ihmale uğrayan bir kitle de oluşmamış olacaktır (Enç, 2005).

Bu yaklaşıma olumsuz eleştirilerde bulunan uzmanların savları ise; çocukları üstün yetenekli diye özel bir sınıfa ayırmanın, öğrencilerde kendini beğenmişlik, öteki öğrencilere zorbalık yapmak gibi olumsuz tutum ve davranışların geliştirebilecekleridir (Enç, 2005). Oysaki bu eleştiriler söz konusu üstün yetenekli çocuklar için pek de yerinde bir kritik değildir zira daha önce de üzerinde durulduğu gibi zekâ ve yetenek bir bütündür ve bu çocukların akranlarından ve hatta büyüklerinden daha gelişmiş sosyal ve kişiler arası ilişkileri yönetebilme becerilerine sahiptirler. Güçlü içsel faziletli davranışlar sergilemektedirler.

2.5.2. Birlikte Eğitim Modeli

Birlikte eğitim modeli, ayrı eğitim modelinin aksine üstün yetenekli öğrencilerin normal akranlarıyla aynı ortamda eğitim almaları modelidir. Bu modelde üstün yetenekli öğrencileri gerekesinin duyduğu eğitimin sunulabilmesi için okul sistemi içinde **hızlandırma**, **zenginleştirme** ya da **program zenginleştirme** eğitimi yapılabilmektedir (Ataman, 2008).

Hızlandırma: Genellikle öğrencilerin tüm müfredatı normalden daha kısa zamanda bitirmelerinin sağlanması (Cutts ve Moseley, 2001), normal okulda çabuk öğrenen öğrenciye ihtiyacı olan farklı içerik ya da farklı öğrenme metotlarının sunulmasıdır (Clark ve Zimmerman, 2002). Hızlandırma, çocuğun hazırbulunuşluk durumunu önemseyen ve dikkate alan bir çözümdür. Üstün yetenekli çocukların hızlı ve kalıcı öğrendikleri için hızlandırılmış bir programa ihtiyaç duyarlar. CCEA (2006)'ya göre hızlandırma çocuğun potansiyeline olan saygıdır ve akademik kapasitesinin önemsendiğinin fark edildiğini hissettirmektir. Ayrıca yeteneklerinin geliştirilmesine katkı sağlarken, çocuğun ilgi alanlarını zenginleştirmesini de sağlar. Hızlandırma programlarının olumlu yönlerine dikkat çekildiği gibi, bazı olumsuz yönlerine de odaklanan uzmanlar bulunmaktadır.

Zenginleştirme: Öğrencilere üstün oldukları alanda zorlayıcı ve geliştirici bir müfredat ortaya koymaktır. Bu amaçla hazırlanan programlar ekonomik gösterge analizlerinden, astroloji derslerine; görüntü analizinden, mekânsal tasarıma kadar birçok farklı alan olabilir. Bu türden zenginleştirilmiş programlara normal öğrencilerin de ulaşımı mümkündür fakat istifade etme noktasında yetenekli çocukların kazanımları daha yüksek orandadır.

Program zenginleştirme: Bu yöntemde üstün yetenekli çocuk okuluna ve sınıfına devam etmektedir. Zenginleştirilmiş programlar sayesinde çocukların, akranlarına göre daha geniş ve daha derin araştırma, inceleme, deney yapma, gözlemlerde bulunma, akademik çalışmalara katılma, bilimsel araştırma ekiplerinin bir parçası olma gibi bir çok fırsat ve imkanlarla daha zengin bir bilgi ve birikime sahip olabilmektedirler (Davaslıgil, 2004; Renzulli, Gubbins, McMillen, Eckert ve Catherina, 2009).

Eğitim, sonuç itibarıyla insan yetiştirme modelidir. Tasavvuru yapılan insanın yetiştirilmesi felsefik bir temele dayalı oluşturulan eğitim sistemleri aracılığı ile gerçekleşir. Genel olarak Türk Milli Eğitim Sistemi ayrıcalıklı değil eşitlikçi ilkesiyle şekillenmiş, zekâ ve yetenek temelli olmaktan uzaktır (Şirin, 2020). Eğitim sistemi içindeki çocuk ve gençlerin ilgi ve yeteneklerine göre bir eğitim almadıkları çok açıktır. Bu tespitten anlaşıldığı gibi MEB'in zekâ ve yetenek temelli bir eğitim sistemine dönüşüm adına bir hazırlığının olmadığı anlamına gelmektedir (Şirin, 2020).

2.6. Üstün Yetenekliliği Tanılama

Tanılama süreci üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde önemlidir. Ülkelerin üstün yetenekli çocuklarını tanılama ile ilgili olarak farklı politika, model ve stratejileri

bulunmaktadır. Bazı tanılama süreçleri sadece zekâ puanı (IQ), bazıları çok boyutlu değerlendirme bataryalarına odaklanmaktadır. Feldhusen, Hoover ve Sayler (1990), ideal bir tanılama sisteminin henüz geliştirilmemiş olduğunu belirtmektedir (Akt: Davis, Rimm ve Siegle, 2011).

2.6.1. Tanılamanın İlkeleri

Tanılama süreci, üstün yetenekliliğin tanımı ile başlar ve çocukların beklentilerini karşılayabilecek şekilde çeşitli araçlardan elde edilen veriyi birleştirebilecek şekilde yürütülür. Tanılama sürecinin kapsayıcı ve savunulabilir nitelikte, alternatif yaklaşımların kullanılması için esnek olması gerekir. Tanılamada kullanılacak araçların çeşitliliği artırılmalı, çocuğun yakın çevresinden, çocuğun yetenekleri konusunda bilgi edinilebilmelidir. Kendi içinde barındırdığı değerlendirmeye sürekli güncelleme ve sürdürülebilirliğe imkân vermelidir (Gubbins, 2004).

1. Çoklu kriter: Genel zekâ testlerinin geçerlilikleri yüksek olmakla birlikte, bilişsel yeterliliğin ölçülmesine rağmen özel yeteneklerin tespitinde yetersiz kalmaktadırlar. Bu sebeple tanılama sürecinde motivasyon, yaratıcılık, girişimcilik, dayanıklılık, cesaret gibi zihinsel olmayan kişilik özelliklerini de dikkate alması, sosyalleşme ve kültür gibi bağlamsal değişkenlerin de göz önünde bulundurulması gerektiği belirtilmektedir. (Kaufman ve Stenberg, 2008; Akt.: TBMM, 2012).

2. Erkenlik ilkesi: Özel eğitimde en önemli ilkelerden biri erkenlik ilkesidir. Çocuğun en üst düzeyde kapasiteye ulaşması ve potansiyelini gerçekleştirebilmesi için erken tanılamamanın önemli olduğu bilinmektedir. Öğrencilere optimal gelişim fırsatı sağlanmak istendiğinde, erken yaşlarda üstün yetenekli çocukları tanılama ve eğitime kritik bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır (TBMM, 2012).

3. İkinci bir gereksinim durumunu kapsayıcı genişlikte olma ilkesi: “İki kere farklı çocuk” kavramı oldukça yeni bir kavramdır. İki kere farklı çocukların üstün yetenekli oldukları alanlar olmasına rağmen yetersizlik gösterdikleri alanları da vardır. Üstün zekâyla birlikte ciddi duygusal bozukluklara da sahiptirler. Asperger sendromu, dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu, öğrenme güçlüğü, fiziksel yetersizlikler vb. görülebilmektedir (TBMM, 2012).

Bazı üstün yetenekli çocuklar akademik olarak başarısız, öz kontrolleri düşük, kurallara uyma noktasında zayıf ve çalışma alışkanlıklarında yetersizlerdir. İki kere farklı çocukların okul çalışmasına direnme, sınıfta bozucu/yıkıcı davranışlar, hiperaktivite, okula olumsuz tutum,

okuma, yazma ve matematikte zayıf performans gibi nedenlerle özel eğitim veya danışmanlık servislerine yönlendirildikleri görülmektedir (TBMM, 2012).

2.6.2. Tanılama Araçları

Üstün yetenekli çocukların tanılama sürecinde kullanılan birçok araçlar mevcuttur. Bu araçlar genel olarak zekâ, başarı, yaratıcılık ve üçlü yetenek testleri ile aday gösterme, dereceleme ölçekleri ve alternatif değerlendirmeler tanılama da kullanılan farklı yöntemlerdir (TBMM, 2012).

2.6.3. Tanılama Modelleri

Üstün yetenekli öğrencilerin tanılama larında kullanılan modellere yönelik dünya ülkelerinden elde edilen verilere göre birbirinden farklı olmakla birlikte benzer hedefe ulaşmak üzere 7 model tespit edilmiştir. Bu modeller aşağıda yer almaktadır.

Renzulli okul çapında zenginleştirme modeli (sem)-yetenek havuzu tanılama planı: Renzulli üstün yeteneklilikle ilgili genel ve özel zekâ, görev bağlılığı ve yaratıcılık boyutuna uygun olarak, tanılama sistemini, “Yetenek Havuzu” modeli ile tamamlamaktadır. Tanılama sisteminin amaçları, üstün yeteneklilerin seçilmesini en az hata payı ile tespit edebilmektir (Renzulli, 1990).

Renzulli Okul Çapında Zenginleştirme modeli ve bunun sonucunda ortaya çıkan teknoloji tabanlı öğrenme sistemi ile de tanınmaktadır. Okul Çapında Zenginleştirme Modeli, dünyadaki en iyi bilinen zenginleştirme modellerinden biridir ve Amerika Birleşik Devletleri, Meksika, Güney Amerika, Avrupa ve Asya'daki binlerce okulda kullanılmaktadır (<https://gifted.uconn.edu/>).

Maker DISCOVER Problem Matrisi: DISCOVER Problem Matrisi (Maker DISCOVER Problem Matrix-DPM), altı problem türü içermektedir. Problemlerin bir kısmı iyi yapılandırılmış matrislerden oluşturulurken, bir kısmı da iyi yapılandırılmamış problem türü içermektedir. Performansa dayalı, karmaşık problemleri çözme yeteneğini değerlendirir. Hem eğitim etkinliklerinin hem de üstün yeteneği tanılama ve değerlendirme araçlarının tasarlanmasında kullanılmaktadır (Güçyeter, 2011).

ENTER modeli: Almanya’da uygulanan tanılama ve yeteneği geliştirmek amacıyla sadece IQ ile tanılanamayacağı ilkesine dayanarak, Mönks (1992) tarafından geliştirilmiştir. Çoklu Üstün Yeteneklilik Modeli olarak da bilinen model Almanya’da en yaygın olarak kullanılan tanılama modelidir (Kaufman ve Stenberg, 2008).

Modelin adı “Araştırma - Daraltma - Test Etme - Değerlendirme - Gözden Geçirme (Explore - Narrow - Test - Evaluate - Review)” her biri tanılama sürecinin 5 tanı basamağı olan kelimelerin baş harflerinden oluşan bir kısaltmadır (Ziegler ve Stöger, 2004).

Münih üstün yeteneklilik modeli: Bu modelde üstün yeteneğin tanınması Münih Üstün Yeteneklilik Bataryası (MHBT) ile yapılmaktadır. MHBT, çok yüksek seviyede yeteneğin keşfedilmesi için test ve ölçekler yer almaktadır. Ölçekler, üstün yeteneğin tanınması, yordanması ve geliştirilmesi için araştırıcı değişkenleri de değerlendirmektedir (Heller, 2008). Model ‘çok üstün’ yetenekli çocuklar ve ergenleri desteklemektedir.

Nörobilişsel yaklaşım: Erikson ve Gage tarafından yapılan beyin görüntü işleme çalışmalarıyla başlayan çalışmalar, beyin hücrelerinin nörojenezin adı verilen kök hücre yenileme faaliyetlerini keşfetmeleriyle başka bir boyut kazanmış oldu. Zira araştırmacılar nörojenezin zihinsel kapasiteyi güçlendirip güçlendirmeyeceğini araştırmaya başladılar. Kempermann’ın fareler üzerinde yaptığı deneylerde zenginleştirilmiş ortamda yetişen farelerin zihinsel kapasitelerinin, normal yaşam ortamında yetişen farelere göre çok daha fazla geliştiğini; zenginleştirilmiş ortamda yetişenlerin diğerlerine göre beş kattan fazla nöron artışı olduğu tespit edilmiştir (Doidge, 2019). Bu veriler nöroradyolojik teknikler kullanılarak elde edilmişlerdir.

PASS teorisi ve bilişsel işlemler: PASS teorisi zekayı bilişsel işlevler olarak kavramsallaştırmaktadır. Luria’ya (1980) göre her işlevsel yapı beynin belirli bölgeleri ile birleşmektedir. Beyin toplamda 3 işlevsel bölümden oluşmaktadır (Akt.: Naglieri, 1999). Birinci işlevsel alan bölüm dikkat ve uyanık olmayı sağlayan alandır. Öğrenmenin gerçekleşmesi için bu bölgenin işlevsel olması gerekmektedir. İkinci işlevsel alan belleğin de içinde olduğu alandır ve duyu organları aracılığı ile toplanan tüm verinin, etiketlenmesi, sınıflandırılması, kodlandırılması ve dosyalanması bu bölgede gerçekleşir. Üçüncü işlevsel alan ise planlama ve denetlemenin olduğu alandır. Bir işe başlarken gerçekleşecek aşamalar ve bu aşamalarda karşılaşılabilecek muhtemel sorunlar bu bölgede işlenirken, aynı zamanda kişinin kendini denetlemesi, kontrol altına alması gerek koşulları belirlemesi de bu bölgenin işlevlerindendir (Korkmaz, 2000).

Olimpiyatlar: Olimpiyatlar, birçok sosyalist ve otokratik yönetim olan ülkelerde üstün yetenekli çocukların yaratıcılık ve üstün özelliklerini gösterebilecekleri bir fırsattır. Olimpiyatlara seçim kendi ülkesinde elemelerle yapılan bir süreci içerdiğinden, öğrenciler zorlu adayların arasından çıkabilmek için üst düzeyde performans sergilerler. Ulusal düzeyde düzenlenen tüm etkinliklere katılarak uluslararası olimpiyatlarda ülkelerini temsil edebilecekleri bir kapasiteyi tescillendirmeye çalışırlar. Olimpiyatlar daha çok skolastik

yeteneklere odaklanırken geleneksel sanat ve çocuk festivalleri, genç müzisyenler, sanatçılar, şairler ve diğer sanatçı çocuklara yöneliktir. Üstün çocukları içeren festivaller (TEKNOFEST benzeri) bilgisayar uzmanları, mühendisler ve mimarlara yöneliktir (TBMM, 2014).

2.7. Türkiye’de Tanılama Süreci

Türkiye’de eğitim sistemi içerisine dâhil olan çocuklara yönelik tanılama işlemleri illerde bulunan Rehberlik ve Araştırma Merkezi (RAM) bünyesinde yapılmaktadır. RAM’larda bulunan uzmanlar tarafından yapılan testler sonunda hazırlanan raporlarda özel eğitime gereksinim duyan veya destek eğitimi alacak öğrenciler belirlenir ve işlemleri başlatılır. Erken çocukluk dönemine yönelik ise aktif ve planlı bir çalışma yürütülmemektedir. Çocuklarında akranlarına göre üstünlük gören ebeveynler kendi imkanlarıyla, özel veya devlet hastanelerinde çalışan, zeka testlerinde deneyime sahip psikologlardan çocuklarının zeka seviyelerine dair tanılama yapmalarını istemektedirler. Fakat üstün yetenekli çocukların erken dönem eğitimlerini gerçekleştirecek profesyonel kurumların sayısı çok azdır ve bu kurumların kapasiteleri de yetersiz kalabilmektedir.

RAM ve psikologlar tarafından gerçekleştirilen tanılama işlemleri, ailenin ya da okulda öğretmenin, okul rehberlik servisine durumu bildirmesiyle başlatılmaktadır. Genelde ailelerin çocuklarındaki farklılığı keşfetmeleri geç olmakta veya çocuklarındaki farklılığı anlamlandıramamaktadırlar. Son yıllarda üstün yetenekli çocuklara ilişkin artan farkındalıkla birlikte, özellikle sosyoekonomik düzeyi yüksek ebeveynler, çocuklarının erken yaşlarda tanılanmasını ve gerekli eğitimsel desteğin verilmesini talep etmektedirler. Uygulanan ölçme araçları sonucuna göre ‘üstün yetenekli’ olarak belirlenen çocukların, aynı okul ve sınıfta, akranları ile eğitimine devam etmesine karar verilmektedir. Çocuk; herhangi bir program zenginleştirme, farklılaştırma önerisi/uygulaması almamaktadır. Bununla birlikte çocuk üstün yetenekli öğrencilere yönelik örgün eğitim dışında destek eğitimi almak isterse, uygun sınıf seviyesinde Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) tanılama sürecine dâhil olmaktadır.

BİLSEM’de tanılama ile ilgili işlemler Merkezi Tanılama Komisyonunun oluşturulmasıyla başlar. Oluşturulan takvime göre iş ve işlemler yürütülür. İlkokul birinci sınıftan itibaren, sınıfta akranlarına göre farklı özellikler gösteren, üstün yeteneğe sahip olduğundan şüphelenilen öğrencilerin, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan ve e-okul portalında BİLSEM modülde yer alan gözlem formlarının, sınıf öğretmenlerince doldurulmasıyla süreç başlamış olmaktadır. Aday durumundaki öğrenciler ön değerlendirmeye tabi tutulurlar ve tanılama maksatlı sınavlara davet edilirler.

Ön Değerlendirme: Aday gösterilen öğrencilerin gözlem formları BİLSEM Tanılama Komisyonu tarafından değerlendirilir. Bunun sonucunda grup tanılmasına girmesine karar verilen öğrenciler grup tarama sürecinden devam ederler.

Grup Tarama: Grup taramasına girmesi uygun görülen öğrenciler, BİLSEM Yürütme Kurulunun belirlediği tarihlerde, belirlenen ölçme araçları ile grup taramasına alınır. Bireysel İnceleme: Grup taramasında yeterli performans gösteren öğrenciler standart ölçme araçları ile bireysel incelemeye alınır. Bireysel inceleme sonucuna göre üstün yetenekli olduğu belirlenen öğrenciler örgün eğitimlerine paralel olarak BİLSEM’lerde destek eğitim faaliyetlerine devam ederler (MEB, 2012).

Ortaöğretim düzeyinde ise özel okullar öğrenci kabulünde farklı yöntemler benimsemektedir. Bu okullardan biri olan Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi (TEVİTÖL)’nde öğrenciler üç aşamalı bir sürece tabii tutulurlar.

Birinci aşamada ön kabul-ön kayıt şartlarını sağlayan ve aileleri tarafından aday gösterilen öğrencilere, bütünün eksik parçalarının tamamlanmasına yönelik görsel bir test olan “Prograsif Matrisler Grup Testi” uygulanır. Ayrıca sözel zekanın tespiti için de adaya kavram ve kısaltmaların yer aldığı bir liste sunulur ve çocuk için ne ifade ettiğine dair kısa cevaplar yazması istenir. İkinci aşamada WISC-R zekâ ölçeği ile bireysel incelemeye alınır. Daha sonraki aşamada ise, bir haftalık eğitim kampında çocuklar fen bilimleri, matematik, dil sanatları, resim ve müzik alanlarında performans değerlendirmesine tabi tutulurlar. Bir haftalık bu kampta, çocukların davranışları gözlemlenir. Grup içinde uyumsuz veya okul disiplinine uygun davranışlar sergilemekte zorlanacak öğrenciler elenir. Ayrıca öğrencilerin bedensel, bilişsel ve duygusal sağlıkları doğal ortamda gözlenmiş olur. Kampın sonunda uzman öğretmenler, branşlara yönelik belirledikleri kriterlerle, gözlem sonuçlarını değerlendirmektedir (Bildiren ve Uzun, 2007).

2.8. Üstün Yetenekli Çocuklar ve Müzik Eğitimi

Müzik yeteneğini tanımlarken ortak paydalardan yararlanmak gerekir zira herkesin üzerinde anlaşıldığı bir tanımlama yoktur. Müzik yeteneği olduğunu söylemek için kişinin duyarlılık, ses yüksekliklerini ayırt etme, belleğe alma, yeniden tanıma, ritim duygusu ve müzikal işitme olarak tarif eden alan uzmanlarıyla birlikte ritim duygusu, bölgesel işitme, aynı anda tınlayan iki ve daha çok sesi alıp çözümleme, duyduğunu söyleme çalma ve yaratıcı tasarım olarak da tarif eden uzmanlar da bulunmaktadır (Uçan, 1994).

Malkoç‘ a (2004) göre ise müzik alanında üstün yeteneklilik bunlarla sınırlı değildir ve bunları da kapsayacak şekilde daha ayrıntılı ifadeleri kapsayan özel bir durumdur. Algılayıcı yetenek, yorumlayıcı ve yaratıcı yetenek çok üst boyutlarda gelişme göstermektedir (Malkoç, 2014).

2.9. Bilim Sanat Merkezleri

2.9.1. Bilim ve Sanat Merkezlerinin Kuruluş Felsefesi ve Amacı

1992 yılında özel gereksinimli çocukların eğitimlerini sağlamak amacıyla Özel Eğitim, Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü bünyesinde üstün yetenekli çocukların eğitimleri şubesi de kurulmuştur. Çağdaş eğitim modellerinin tespit edilerek, ülke şartlarına en uygun modelin uygulanması için birçok ülkede inceleme ve gözlem yapılmış ve bir model geliştirilmiştir. Önceleri “Ek Ders Uygulama Okulu” adı verilen model daha sonra Bilim ve Sanat Merkezi olarak planlanarak pilot şehirlerde uygulanmaya başlanmıştır. Başlangıçta Ankara başta olmak üzere İstanbul, İzmir, Denizli ve Bayburt’ta açılan merkezlerin bugün Türkiye genelinde sayısı arttırılmıştır (MEB İstatistikleri, 2020). Modelin aksayan tarafları zaman içinde giderilerek, üstün yetenekli çocukların eğitimi için yasal dayanağı olan, sistemli bir eğitim modeli ve programı oluşturulmuştur.

Bilim ve Sanat Merkezi modelinde, üstün yetenekli çocuklar, bir taraftan temel eğitimlerini akranlarıyla birlikte devam ettikleri mevcut okullarında alırlarken, diğer taraftan da üstün oldukları bilim ve sanat alanlarındaki yeteneklerini geliştirmek amacıyla, merkezlere devam etmektedirler.

BİLSEM, eğitim bütçesine fazladan ek bir maliyet getirmeden, ülkenin her il ve bölgesinde uygulanabilirliği kolay bir model olarak yaygınlaşma başarısı gösterebilmiştir (Baykoç Dönmez, 2004). Ayrıca bu modelin en büyük avantajlarından biri çocukların kendi okullarında, yaşlılarından, sınıf arkadaşlarından soyutlanmadan eğitimlerine devam edebilmesidir.

Üstün yetenekli çocuklar, toplumla bütünleşme sürecini okullarında yaşarken, yeteneğinin bilincinde olarak, kendi ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, çalışma, üretme olanağına sahip olmaktadır. BİLSEM, çocukların kendileri gibi üstün yeteneklere sahip akranlarıyla zihinsel, sosyal ve duygusal paylaşım yapabildikleri destek eğitim birimleridir (Su, Sağlam ve Mutlu, 2017).

BİLSEM modelinde özellikle üstün yetenekli öğrencilere bilimsel bakış açısı kazandırarak sahip oldukları yetenekleri geliştirmek için okul dışı ve okul içi eğitim ve öğretim faaliyetleri de düzenlenerek, bilimsel faaliyetlerin gerçekleştirilmesi ilkesi ile müfredatlar geliştirilmiştir.

2017 yılında yayınlanan yönerge ile BİLSEM okullarında uygulanan program amaç ve hedefleri, üstün ve/veya özel yetenekli öğrencilerin özellikle uygulamalı bilim ve sanat alanlarında gelişmesi için amaç ve kapsamlar belirtilmiştir (Bilim ve Sanat Merkezi Yönergesi, 2017). Bu yönerge ile BİLSEM’de uygulanacak bilim ve sanat eğitimi alanında temel eğitimlerin modeli açıkça ortaya konmuştur. BİLSEM okullarında uygulanan eğitim modeli ile üstün ve/veya özel yetenekli öğrencilerin eğitimi uygulamalı olarak proje tabanlı olarak sürdürülürken aynı zamanda bireylerin sosyal ve duygusal açıdan gelişimleri de desteklenmektedir.

2.9.2. BİLSEM’lerin İşlevleri

Bilim ve Sanat Merkezinde eğitim alacak öğrenciler bazı özel testlerden geçirilerek seçilirler. Testlerin sonucunda çocuğun üstün yetenekli olduğu tescillenir. Bu öğrenciler yaşlıları arasından kabiliyet ve yetenekleri bakımından daha hızlı öğrenme sürecini gerçekleştirebilen, güçlü hafızaya sahip normalin üstü seviyede bulunmaktadır (Long, 2000). Uygulanan eğitim modeli ile sahip oldukları bilim ve sanat dallarındaki üstün yetenekleri destek modülleri sayesinde sistematik, akademik ve somut ürünler ortaya çıkabilmektedir. Kendi alanlarında gelişme gösterirlerken, farklı disiplinlerle işbirliği içine girerek daha karmaşık problemlere çözüm bulma noktasında geniş ve derin bir düşünce sistemi geliştirmiş olmaktadır.

Öğrencilerin tanılama süreci ile başlayan eğitim süreci öğrencilerin ilgi ve yönelimlerine göre BİLSEM okullarında yüksek öğrenme standartlarında ileri düzey metodlar ve materyaller sayesinde hızlı bir şekilde öğrenme süreçlerini sürdürebilmektedirler.

Bakanlık yetkilileri, akademisyenler ve alan uzmanların katılımı ile yapılan çalıştaylar sonucunda üstün yetenekli bu öğrencilerin ilgi ve kabiliyetlerinin BİLSEM okullarındaki müfredat ve öğretim programı ile geliştirilmesi amaçlanmıştır. Böylelikle BİLSEM’lerde eğitim alan öğrencilerin ilgi duydukları bir alanda yönelimde bulundukları dersler ve konular üzerinde daha derin inceleme, araştırma, üzerinde yeni çalışma yapma ve problem çözebilme imkanına sahip olmaktadır. Üstün yetenekli bu öğrencilerin; daha iyi ve hızlı öğrenme standartları geliştirerek, soyut düşünebilme, somut kavramlar oluşturma ve geliştirme yetenekleri gelişir. Zamanla kurum içindeki birçok aksaklığın çözümünde de Milli Eğitim politikalarının yeniden gözden geçirilip değerlendirilmesinde de katkı sağlamışlardır. Daha yenilikçi ve gelişmiş öğrenme modelleri uygulanması, yeni hedeflerin ortaya konması gerekliliğini de yaptıkları akademik çalışmalarla önermişlerdir. Pilot uygulamalar yaparak sonuçları Bakanlık üst yönetimiyle paylaşmışlar ve farklı bir kurum kültürünün oluşmasına öncülük etmişlerdir.

2.9.3. BİLSEM Yönetimi ve Eğitim Kadrosu

Bu çalışmada da belirtildiği gibi yetenekli öğrencilere eğitim verecek süreçte görev yapan eğitmen, öğretmen ve yöneticiler, öğrencilerin akademik ve bilimsel gelişiminde olumlu yönde gelişme sağlayabilecek yeterlilikte olmalıdır. Çünkü üstün yetenekli çocukların eğitim sürecinde olmak esasında , onların duygusal, zihinsel ve sosyal dünyalarını tanımayı, anlamayı ve empati kurabilmeyi gerektirir. Bunun için BİLSEM'lerin yönetiminde ve eğitim kadrosunda yer alan tüm görevlilerin yeterlilikleri ve nitelikleri standardize edilmiştir. Özellikle öğrencilerin gelişimini destekleyen, duyuşsal ve bilişsel özelliklerini bilgi, yetenek, beceri ve kabiliyetlerini destekleyecek şekilde yeterliliklere sahip eğitmenler kurumlarda görev almaktadır. Bunun yanı sıra BİLSEM'lerdeki eğitimin kalitesi, fiziksel ve çevresel koşulların eğitim kadrosu tarafından öğrencilere yönelik asgari standartlara ve özel koşullara göre düzenlenmesi bu eğitmenlerin yeterlilikleri ile doğru orantılıdır.

BİLSEM'lerde verilen eğitimin kalitesi, öğrencilerin seçilmesi aşamasından, eğitimlerin yapıldığı dersliklerin düzenlenmesi, öğretmen seçimi, değerlendirmesi ve seviye tespitleri ile ilgili çalışmalar MEB tarafından düzenlenmektedir. MEB tarafından BİLSEM'lerde görev alacak eğitmen, öğretmen ve yöneticilerin özellikleri, seviyeleri, yeterlilikleri, belirlenmiştir. Eğitmenlerin sahip olduğu kişisel ve mesleki yeterlilik ve değerleri, öğrencileri tanılama, eğitim seviyesi, öğretme ve öğrenme süreçleri, gözlem ve izleme, değerlendirme, seviye tespiti, aile ve toplum ilişkileri ile ders programları belirlenmiştir. MEB'in belirlediği öğretmenlik mesleği ile ilgili, genel yeterlikler ele alınarak BİLSEM öğretmenlerine ve yöneticilerine dair kriterler ve özellikler belirlenmektedir.

Üstün yetenekli öğrencilere eğitim verecek öğretmenlerin mutlaka sahip olması gereken nitelik ve özellikler; öğrencilerin yaş ve bireysel gelişimleri dikkate alınarak eğitim ve öğretim programları ile sağlanmasının mümkün olduğu vurgulanmıştır (Dağlıoğlu, 2010). Özel ve/veya üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme hazırbulunuşluk seviyeleri ve şekilleri, bilişsel ve duyuşsal kavrama yetenekleri bakımından diğer yaşlılarından farklılık göstermeleri nedeni ile özel olarak eğitim kadrosu ile iletişimleri de farklılıklar göstermektedir.

Ülkemizde özellikle özel ve/veya üstün yetenekli bireylerin eğitim süreçlerinde görev alacak kadroların seçimi konusunda da birçok araştırma ve çalışma yapılmıştır. Şimdiye kadar yapılan akademik çalışmalarda belirtildiği üzere çevresel koşullar göz önünde bulundurularak eğitim ve öğretim süreçlerinde üstün yetenekli öğrencilerin genel örgün eğitim dışında ilgileri, zihinsel, duyuşsal özellikleri ve yetenekleri doğrultusunda eğitim verilmesi öngörülen Bilim ve Sanat Merkezi oluşumu iyi bir eğitim modeli olarak benimsenmiştir (Baykoç Dönmez, 2004).

2.9.4. BİLSEM Birimleri

BİLSEM birimleri temelde altı ana birimden oluşmaktadır. Bunlar; Yönetim Birimi, Bilim Etkinlikleri Birimi, Sanat ve Spor Etkinlikleri Birimi, Destek Etkinlikleri Birimi, Araştırma, İzleme, Geliştirme ve Dokümantasyon Birimi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Birimidir. Her bir birim başkanı bulundukları birimin yapması gerekli çalışmaları başlatmak, sürdürmek, yürütmek, faaliyet programlarını hazırlamak, her bir etkinliğin geliştirilmek, etkinliklerin verimliliğini değerlendirmek, birim ile ilgili yeni proje ve planlamalar için araştırmaları yapmakla görevlidir. Bu birimler oluşturulurken; merkez müdürü tarafından bilim ve sanat merkezlerinde görev alacak öğretmenlerin kriterleri değerlendirmeye alınmaktadır. Yönetim birimi ise merkez müdürü, müdür yardımcısı, merkez yürütme kurulu ve onur danışma kurulundan oluşmaktadır. (Sezginsoy, 2007).

Bilim ve sanat merkezlerinde bulunan birimlerini aşağıdaki şekilde sınıflandırılmaktadır.

Şekil 2.1: Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) Yönetim Şeması

Belirtilen bu birimleri, modüler yapının gereği bağımsız olarak çalışmalar ve değerlendirme yapabileceği gibi diğer birimler ile işbirliği yaparak da çalışmalar yapmaktadırlar. Yönetim birimi, bilim ve sanat merkezinin yönetimini, koordinasyonunu ve idaresini yapan bir birim olarak diğer birimlerinde çalışmalarını değerlendirip kontrolleri sağlar.

BİLSEM’lerde; bilim etkinlikleri birimi ile sanat ve spor etkinlikleri birimi bu merkezlerdeki temel eğitim birimleri olmak üzere temel çalışmaların yapıldığı birimlerdir.

BİLSEM’lerde uygulanan eğitim-öğretim programlarının yapısı, öğrenci merkezli ve disiplinler arası anlayışla, modüler olarak planlanmıştır. Merkezde, öğrencilerin bireysel etkinliklerini yerine getirirken dikkat etmeleri gereken bazı hususlar vardır. Yaratıcılık, sorunlara farklı bakış açısıyla yaklaşmak ve orijinal çözüm yolları bulmak temel ilkelerdir. Merkezde kompartımanlara ayrılmış, birbirinden izole edilmiş projeler önerilmediğinden, disiplinler arası yaklaşımla ele alınan etkinlikler desteklenir ve değer verilir. Gözlemlemeye dayalı, analiz, sentez ve değerlendirme yapma gibi üst düzey bilişsel düşünme becerilerini kazandırmaya ve geliştirmeye fırsat verecek etkinliklerin planlanmasına ve uygulamasına dikkat edilir. Etkinliğin veya projenin tamamlanması için verilen makul sürede, öğrencilere liderler ve danışmanlar rehberlik ederler. Etkinlik sürelerinin belirlenmesindeki temel ilke, çocuğun hızı ve yapabileceklerinin kapasitedir.

2.9.5. BİLSEM Müzik Eğitimi Programları

BİLSEM bireysel yetenekleri fark ettirici programlar uygulanmaktadır. Bu programların temel amacı; öğrencilerin kendi özel yeteneklerini tanımalarına ve farkına varmalarına katkı sağlayacak, bilimsel temellere dayanan, yüksek potansiyellerini harekete geçirmeye yönelik ortamlar sunmaktır.

BİLSEM’ler, Genel Zihinsel Yetenek Alanı, Müzik Yetenek Alanı ve Görsel Sanatlar Yetenek Alanı olmak üzere üç yetenek alanında eğitim sağlamaktadır. Sanat yetenek alanlarından biri olan müzik eğitimi alanında ise hem velilerin hem örgün eğitim kurumlarındaki yönetici ve öğretmenlerin hem de BİLSEM yöneticilerinin bazı kesimlerince Genel Zihinsel Yetenek alanının gölgesinde kalmaktadır. 2019 yılı itibarıyla müzik yetenek alanı ile ilgili geniş katılımlı bir çalışma ekibi tarafından modüler bir program hazırlanmış ancak salgın süreci nedeniyle uygulanamamıştır.

2.9.6. BİLSEM Özel Yetenekli Öğrencilerin Müzik Alanı Eğitimi

Üstün yetenekli öğrencilerin müzik eğitim sürecinde aksaklıklar ve yanlış anlaşılmalara mevcuttur. Problemin bir ayağının yanlış tanıtım ve öğrencilerden beklentilerin tam olarak anlatılamamış olmasına bağlı olduğu muhakkaktır. Yaşanan bu kafa karışıklıklarının ve hedeften sapmaların kurum yöneticilerinin alacağı inisiyatif ile çözüm bulacağı düşünülmektedir. Alana hakim yöneticilerin BİLSEM tanımlama aşamalarını geçmiş öğrenci ve velilerine beklentilerinin ne olduğu konusunda bilgilendirme ve oryantasyon eğitimi sunmaları gerekmektedir. Çocukların çalgı merkezli bir müzik eğitiminden çok müzik kültürü ve felsefesi kazanmaları gerektiği; alana araştırmacı bakış açısı ile inovatif katkılar sağlamaları gerektiğine dair eğitim programları hazırlanmalıdır. MEB tarafından alan ile ilgili hazırlanan

programların uygulanma sürecinin takibini yapacak olan başta kurum müdürleri ve yöneticileridir.

Müzik alanına seçilen üstün yetenekli çocuklara verilen etkinliklerin daha ilgi çekici hale getirilerek zekânın değişik boyutlarına hitap etmesi önem taşımaktadır. Merkezlerde verilen eğitimin kalitesini belirleyen bir başka unsur olan öğretmen ve uzmanların bu bakış açısına sahip olmaları da önemlidir. Öğretmen seçimlerinde yaşanan teknik aksaklıklar, öğretmen yeterliliğinin ve niteliğinin ikinci plana atılmasına neden olmaktadır. Ülke genelinde bazı birimlerde bölgesel dezavantajdan dolayı yeterli müzik öğretmeni istihdamı da zor olduğundan, mevcut öğretmenlerle süreç yürütülmeye çalışılmaktadır. Öğretmenin mesleki yeterliliği ile sınırlı kalan BİLSEM müzik alan eğitimi üstün yetenekli öğrencilerin de yeterli alan eğitimi almalarını engellemektedir. Bu durum öğrenciler başta olmak üzere ebeveynleri tarafından olumsuz karşılanmakta, müzik eğitime gereken özeni göstermelerine engel olmaktadır.

2.9.7. BİLSEM Müzik Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Karşılaşılan Sorunlar

Konuyla ilgili yapılan akademik çalışmalardan elde edilen veriler ışığında meseleye bakıldığında, Bilim ve Sanat Merkezlerindeki müzik alan eğitiminin, koro, orkestra, bireysel çalgı, sanat tarihi, müzik teorisi ile sınırlı kaldığı görülmektedir. Öğretim yöntemlerinin ise; anlatım, soru-cevap, örnekleme/tartışma, performans/uygulama, ritim atölyesi ve toplu seslendirme olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu şekliyle sıradan bir müzik kursundan farkı olmadığı görülmektedir.

Merkezlerde öğrencilerin piyano ve keman ağırlıklı enstrüman eğitimi aldıkları görülmektedir. Farklı müzik aletlerine ilgisi olan ve yetenekli olan öğrenciler için bir dezavantaj olan bu sorunun iller ve bölgeler bazında farklılık gösterdiği, özellikle büyükşehirlerde öğrencilere sunulan farklı enstrüman seçeneklerinin küçük şehirlerde olmadığı görülmektedir. Yeterince çeşitli alanlarda uzmanlaşmış müzik öğretmenlerinin MEB bünyesinde istihdamının olmaması, olan öğretmenlerin önceliğinin Güzel Sanatlar Lisesinden yana kullanmaları sorunu çözümsüz bırakmaktadır. Bu bağlamda merkezlerin öğretmen istihdam politikasının düzenlenmesi icap etmektedir.

Konunun bir başka boyutu ise, derslerin içerik ve sunum sorunudur. Öğretmen sayısının az öğrenci sayısının fazla olduğu merkezlerde öğretmenlerin ders saati yükünün belli sınırlarda tutulmasına bağlı olarak grup dersleri yapılmak zorunluluğu oluşmasıdır. Bir öğretmenin bir grup öğrenciye çalgı eğitimi vermesinin, BİLSEM kuruluş amaçlarına uygun olmayacağı bir gerçektir. Yeterince dersliğin olmamasına bağlı olarak da bazen küçük dersliklerde bir grup öğrencinin müzik çalgı dersi alması söz konusu dahi olabilmektedir. Merkezlerin standart tek

tip yapılardan oluşturulmamış olması, mimari ve akustik sorunları olan odalarda müzik derslerinin icrasına neden olmaktadır ki bu durum da olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Öğrencilerin etkinliklere ilgisizliğinin artması, öğrenci başına düşen etkinlik süresinin azalması, müzik yapmaktan keyif alacak ortamın olmaması öğrencilerin merkezlerden kopuşlarına neden olmaktadır.

BİLSEM müzik alan eğitimin zaman içinde Batı müziğine doğru evrilmesi ile geleneksel Türk müziğine alan bırakmamıştır. Türk müziğine ilgi duyan ve yeteneklerini bu alanda göstermek isteyen üstün yetenekli bir öğrencinin taleplerinin karşılanmaması da çocuğun yeteneklerinin geliştirilmemesine neden olacaktır.

Araştırmalarda ortaya çıkan bir sonuç ise kendi isteği ile merkezlere gelen öğrencilerin müziğe ve aldıkları eğitime karşı, aile zoruyla gelenlere nispeten, daha ilgili ve olumlu tutum sergiledikleridir. Bu alanda verilen eğitimin yetersiz kalması toplumun müzik kültürü açısından tamiri mümkün olmayan olumsuz etkilere neden olabilir.

Birçok araştırma sonucuna göre BİLSEM’lerde üstün yetenekli öğrencilerin müzik eğitim süreci, bireysel farklılıklar ve hazırbulunuşluk seviyeleri göz önüne alınıp, yönetici görüş ve değerlendirmelerine göre yeni yaklaşımlar ile beraber, eksikliklerin tespit edilmesi ve yeni teknolojik gelişmelere göre öğrenme-öğretme ortamları oluşturulması yoluyla işletilmelidir. Özer’e göre; Türkiye’de Bilim ve Sanat Merkezlerinde müzik eğitimi ile ilgili yönetici görüşleri de dikkate alınarak; farklı öğretim yöntem ve modellerinin kullanıldığı deneysel araştırmalar yapılmalı ve uygulamadaki görünümüne bakılarak müzik eğitim sürecine yönelik öneriler geliştirilmelidir (Özer, 2020).

2.9.8. BİLSEM’lerde Yönetim

BİLSEM öğretmenleri ve yöneticileri, Millî Eğitim Bakanlığı, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve Personel Genel Müdürlüğü tarafından belirlenen koşulları sağlayan öğretmenler arasından seçilerek, özel yetenekli bireylerin eğiticileri olarak atanırlar. Kurum yöneticileri ise ilgili mevzuat doğrultusunda atanırlar. BİLSEM’lere atanacak öğretmenler için kriterler oluşturulmuştur. Lisans Üstü Eğitim, Yabancı Dil, Ulusal ve Uluslararası proje deneyimi olan öğretmenlerimiz başvuru yapabilir. Üstün yetenekli çocuk/öğrencilerin eğitim-öğretimlerinde görev alacak müdür, müdür yardımcıları ve öğretmenlerin hizmetteki performansları, alanları veya üstün yeteneklilerin eğitimi ile ilgili alanda yüksek lisans veya doktora yapmış olmaları, üstün yetenekli çocuk öğrencilerin hizmet içi eğitimi, seminer ve kurslarına katılmış olmaları gibi nitelikler göz önüne alınarak atama kriterleri, Personel Genel Müdürlüğü ve Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel

Müdürlüğünce belirlenir ve atamaları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda Bakanlıkça yapılır (MEB, 2017).

2.9.9. BİLSEM’lerde Yöneticilerin Özel Yetenekli Öğrencilerin Eğitimine Etkisi

Özel yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçlarının karşılanmasında bilinçli ya da bilinçsiz olarak sürdürülen yönetici tutumlarına bağlı olarak, gereken maddi ve manevi desteği göremeyen tüm sanat alanlarında, üstün ve/veya özel yetenekli çocukların uygulama ve üretim konularında motivasyonları kırılmakta ve başarılı olasılıkları sınırlandırılmaktadır. Bu gibi tutumların olumsuz etkilerine, Yağlı (2011) tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında da değinilmiş ve özel yetenekli çocukların sanat eğitimlerinde tüm süreçte ve sonuçta, uygulamalarda ve proje, faydalı model, patent, alan-yazında vb. ürün/eser ortaya çıkarmada, söz konusu tutumların olumsuz yansımaları olduğu sonucuna varılmıştır. Fırat Üniversitesinde, Orman tarafından yapılan yüksek lisans çalışmasında Bilim ve Sanat Merkezlerinde öğrenim gören öğrenciler ile görev yapan öğretmenlerin yanı sıra yöneticilerin değerler eğitimi bağlamında görüşlerinin belirlenmesine çalışılmıştır (Orman, 2020).

2.10. İlgili Araştırmalar

BİLSEM’ler ile ilgili birçok araştırma yapılmıştır. Bu bölümde BİLSEM’ler ile ilgili genel araştırmalar ve BİLSEM’lerde müzik eğitimi alanındaki araştırmalar kısaca özetlenecektir. Arslan ve Kaya’nın (2019) yaptığı araştırmaya göre BİLSEM’de çok ileri düzey bir müzik eğitimi verilmediği ve bundan dolayı öğrencilerin öğrenmede güçlük çekmedikleri tespit edilmiştir. Ancak ilerleyen yaşamlarında müziği hobi olarak yapmak istedikleri, meslek olarak seçmek isteyen öğrencilerin sayısının az olduğu sonucuna varılmıştır. Bu sonuca göre BİLSEM’lerde, müzik alanına yönelik meslek tanıtım ve özendirme faaliyetlerinin yetersiz olduğu, öğrencilerin müzik alanına yönelik gelecek kaygısı yaşadıkları belirtilmiştir.

BİLSEM özelinde Türkiye’de müzik eğitimi üzerine yapılan araştırmalara bakıldığında (Demir, A., 2019; Satır, A. 2018; Adızel, B. F., 2017; Bilgili, B., 2017; Öztürk, Erç, 2019; MEB, 2008) grup enstrüman eğitiminde sorunlar yaşandığı, derse karşı ilgi, istek, motivasyon eksikliği, müzik dersinin önemsenmemesinden kaynaklı devamsızlık sorunları, bireysel farklılıklar ve hazırbulunuşluk seviyelerindeki yetersizlikten kaynaklı birtakım sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Satır’ın özellikle müzik dersinin önemsenmemesi yönündeki bulgusuna paralel olarak Bilgili (2017) çalışmasında, öğrencilerin müziği meslek olarak seçmeyi düşünmedikleri, müzik dersi

yerine başka ders de seçebileceklerini belirttiklerini söylemektedir. Aynı yönünde bir başka araştırmada (Adıgüzel ve Özmenteş, 2018), velilerin çocuklarının iyi düzeyde enstrüman çalmasını istedikleri fakat gelecek planlamasında müziğe yer vermeyi düşünmedikleri görülmektedir.

Altun (2019); “Ortaokul Öğrenci Velilerinin Müzik Eğitime ve Müziksel Kariyer Yapmak İsteyen Çocuklarına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi” başlıklı yüksek lisans tezinde, ortaokul velilerinin, çocuklarının müzik eğitimi ve kariyer seçimine yönelik müzikle ilgili bir okulda eğitimlerine devam etmelerini istemediklerini; büyük çoğunluğunun çocuklarının fen veya Anadolu liselerine devam etmesini istediklerini ve bazı velilerin müzik eğitimi aile kültürlerine uygun bulmadığı ve müzik ile ilgili bir mesleğin toplumda önemli görülmediğini düşündüklerini belirtmektedir.

Başer’in (2019) “Ortaokul 5. Sınıf Öğrencilerinin Müzik Dersine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi (Giresun İli Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde öğrencilerin müzik dersine yönelik tutumlarının olumsuz olduğu görülmektedir.

Tüm bu bulgular ışığında, velilerin müzik eğitime ve müziğin meslek olarak seçimine yönelik bilgi, bilinç ve farkındalık düzeylerinin artırılması gerektiği düşünülmektedir. Nitekim Adıgüzel (2017) Antalya BİLSEM’de verilen müzik eğitiminde öğrenci-öğretmen-ebeveyn etkileşiminin çocukların motivasyonlarını olumlu yönde etkilediği sonucuna varmıştır.

BÖLÜM III: ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, araştırmanın deseni, veri toplama aracı ve verilerin analizine yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli ve Deseni

Bilim ve Sanat Merkezlerindeki müzik yeteneği olan üstün yetenekli çocukların eğitime yönelik, BİLSEM yönetici görüşlerinin incelenmesi amaçlanan bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. BİLSEM yöneticilerinin müzik alan yeteneği eğitime karşı tutum ve düşünceleri bu çalışmanın odaklandığı ana olgudur. Ana olgunun doğasından dolayı Strauss ve Corbin (1998)'e göre “dile getirilmesi veya geleneksel yöntemlerle hakkında bilgi edinilmesi zor olan duygu, düşünce veya hisler hakkında girift detaylara ulaşmak için” nitel yöntemler kullanılabilir (Cresweel, 2017).

Bu çalışmada kullanılan yöntem gerçekçi etnografyadır. Gerçekçi (realist) etnografya, “bir durumun nesnel anlatımıdır”. Bir çalışma alanındaki katılımcılardan edinilen bilgilerin nesnel olarak raporlaştırılması ve genellikle üçüncü kişilerin bakış açısıyla yazılmasıdır. Gerçekçi etnografik desende;

- Gerçekçi etnograf çalışmayı üçüncü tekil şahsın yansız ifadeleri ile anlatır. Katılımcılara yönelik gözlemlerini ve onların görüşlerini raporlaştırır. Etnograf araştırma raporunda kişisel görüşlerini yansıtmaz ve gerçekleri bilen bir raportör olarak arka planda kalır.
- Araştırmacı kişisel yanlılıkları politik amaçları ve yargılarıyla bulandırılmamış ölçülebilir bir tarzda nesnel veri rapor eder. İncelediği insanların günlük yaşamlarının olağan detaylarını sunar.
- Katılımcıların görüşlerini birebir düzenlenen alıntılar yoluyla ortaya koyar ve kültürün sunumu ve yorumu konusunda son sözü söyler.

Eğitim alanında etnografik yöntemler yaygın olarak kullanılmamakla birlikte, eğitim bilimlerinin doğasına uygun bir yöntemdir (Bacanlı, H., 2020).

3.2. Gerçekçi Etnografik Araştırma Deseni ve Süreci

Gerçekçi etnografik desenle yürütülen bu çalışmada verinin toplanması ve raporlanması aşağıdaki gibi bir sıralama uygulanarak gerçekleştirilmiştir:

- BİLSEM yöneticilerinin üstün yetenekli çocukların merkezlerde aldığı eğitime yönelik yaşadıkları sorunları, tutum ve düşüncelerini belirlemek için geniş kapsamlı bir görüşme formu hazırlanmıştır.

- Veri toplama ve veri analizi süreçleri arasında eş zamanlılık ve ilişki gözetilmiştir. Böylece bir çerçeve oluşturulmuştur.

- Katılımcıların görüşme sorularına verdiği cevaplar ile tüm görüşme süresince üzerinde durduğu başlıklar, atıf yapılan kavram ve ifadeler not edilmiştir.

- Verilerin kodları ve kategorileri veriden türetilmiştir.

- Analiz sürecinin her aşamasında literatürden elde edilen verilerle karşılaştırma yapılmıştır.

- Veri analiz sürecinde nitel araştırma yöntemlerinde kullanılan kodlama ve veri indirgeme metotları araştırılmıştır.

- Kategorileri detaylandırmak, alt boyutlarla mantıksal ilişkilerin kurulması için görüşme kayıtları tekrar tekrar izlenerek notlar alınmış, katılımcının yaptığı açıklamalar soru bazlı ve tüm görüşme içinde bağlamından koparılmamasına özen gösterilmiştir.

- Raporlama aşamasında görüşme notlarından da ayrıca yararlanılmıştır.

3.3. Görüşme Sorularının Oluşturulması

Araştırma konusuna uygun olarak hazırlanan görüşme soruları, öncelikle literatür araştırmasıyla elde edilmiş ve bir soru havuzunda listelenmiştir. Daha sonra konuyla ilişkili olan temel üç soru belirlenmiş bu sorulara verilecek cevapların detaylarını ve alt mesajlarını elde etmek amacıyla her soruya iki soru daha eklenerek bu şekilde elde edilen 9 adet görüşme sorusuna görüşme esnasında katılımcıların görüş, düşünce, duygu ve hislerini anlamlandırmalarına yardımcı olacak bir soru daha eklenmiş ve görüşmede 10 adet soru belirlenmiştir. Sorular danışman onayından sonra katılımcılara sorulmuştur. Araştırmada sorular aşağıdaki gibi ifade edilmiştir:

1. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

2. Öğrenim Durumunuz: Lisans() Yüksek Lisans() Doktora()

3. Meslekteki Yılıınız: 1() 2() 3() 4ve fazlası()

Bilsem deki yılıınız:

İdarecilikteki yılıınız:

Bilsem idareciliğindeki yılıınız :

4. Branşınız:

1. BİLSEM’de verilen müzik eğitimi yeterli buluyor musunuz? Neden?
2. BİLSEM’de görev yapan müzik öğretmenleri Bilsem Yönergesi ve Hedefleri Çerçevesinde yeterli midir? Neden?
3. BİLSEM’de müzik eğitimi kapsamında etkinlikler yeterli midir? Neden?
4. BİLSEM’de uygulanan müzik eğitimi programı uygun ve yeterli midir? Neden?
5. BİLSEM’de uygulanan müzik eğitimi, öğrencilerin müzik alanında başarılı olmasına yetiyor mu? Neden?
6. Müzik eğitimi BİLSEM’de hangi aşamada verilmelidir? Neden?
7. BİLSEM’de verilen müzik eğitimi ortamı yeterli midir? Neden?
8. BİLSEM’de öğrencilerin müzik yeteneğinin tanılama süreci yeterli midir? Neden?
9. Görev yaptığını kurumda müzik eğitimi etkili hale getirmek için ne tür müdahalelerde bulundunuz?
10. BİLSEM’de müzik eğitiminin etkili biçimde sürdürülebilmesi için hangi konularda iyileştirmeler yapılmalıdır?

3.4. Katılımcıların Belirlenmesi

Araştırmanın örneklem grubu pandemi sürecinin olumsuz etkisinden dolayı ulaşılabilir durumda olan, araştırmanın konusuna dair bilgilenen ve katılmaya onay veren BİLSEM yöneticilerden oluşmuştur. Katılımcıların 7’si erkek; 3’ü kadın olmak üzere BİLSEM’de görev yapan 10 kurum müdüründen oluşmuştur. Katılımcılar (Y1, Y2, ..., Y10) şeklinde kodlanmışlardır.

Katılımcı yöneticilere ait kişisel ve mesleki bilgilere ait veriler Tablo 1.’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Mesleki ve Kişisel Bilgilerinin Dağılımı

Katılımcı	İl	Cinsiyet	Eğitim	Branş	Kıdem	Yöneticilik Süresi	BİLSEM Yöneticilik Süresi
Y1	Ankara	Erkek	Y.Lisans	Tarih	17	13	8
Y2	İstanbul	Erkek	Y.Lisans	BTÖ	14	5	4
Y3	Düzce	Erkek	Y.Lisans	Kimya	20	6	6
Y4	Ankara	Kadın	Y.Lisans	Tarih	21	8	4
Y5	Gaziantep	Erkek	Y.Lisans	Kimya	21	13	12
Y6	Kars	Erkek	Y.Lisans	Sınıf Öğ.	14	5	3
Y7	İzmir	Kadın	Y.Lisans	Biyoloji	28	17	17
Y8	Mersin	Kadın	Y.Lisans	Matematik	20	6	4
Y9	Trabzon	Erkek	Y.Lisans	Türkçe	31	20	20
Y10	Ankara	Erkek	Y.Lisans	Teknoloji Tasarım	17	5	5

Tablo 1’de görüldüğü üzere katılımcılar bölgesel çeşitliliği yansıtmaktadırlar. Katılımcıların 7’si (%70) erkek, 3’ü (%30) kadın yöneticilerden oluşmaktadır. Mesleki kıdemleri 14 – 31 yıl arasında olup yöneticilikte geçen süreleri 5 ile 20 arasında değişmektedir. Yöneticilerin BİLSEM’deki görevleri ise 3 – 20 yıl arasında değişmektedir.

Örneklem grubunu oluşturan yöneticilerin Türkiye’nin her bölgesini temsil ettiği görülmektedir.

3.5. Verilerin Kodlanması

Katılımcı yöneticilerle çevrimiçi görüşmeler yapılmış ve onayları alınarak MP4 formatında kaydedilmiştir. Katılımcı 10 yönetici ile ortalama 45 dakikalık görüşmeler yapılmış; ses kayıtlarını tape eden Google Form uygulaması ile yazıya dökülmüştür. Böylece görüşme sorularına verilen cevaplarda tekrar eden kelimeler ve ifadelerin listelenmesi mümkün olmuştur.

Katılımcıların sorulara verdiği cevaplar, konu odaklı olarak taranmış ve literatürce de desteklenen kelime, ifade ve kavramlara yapılan atıflar not edilmiştir. Açık olmayan ifadelere açıklayıcı notlar yazılarak değerlendirmek üzere bekletilmiştir. Katılımcının tüm sorulara veya sondaj sorulara verdikleri cevaplarla anlamlandırılmaya çalışılmış; görüşmenin bütünü bozmayacak şekilde uygun kategori altına alınmıştır.

Görüşme metnlerinin üzerindeki ilk notlar yeniden segmente edilmek üzere okunarak, ilişkili olduğu üst bir kavram içinde toplanmaya çalışılmıştır. Örneğin, katılımcının “öğrencilere tam olarak ne kazandırmamız gerektiğini bilmiyoruz” ifadesi öncelikle “hedef” olarak

belirlenmişken, daha sonra “çocuklar zorlu bir elemenden geçerek geldikleri halde onlara uygun eğitim veremiyoruz” ifadesiyle birleştirilerek, esas ifade edilenin “Kapsam Sorunu” kodlaması altında toplanmasının uygun olduğuna karar verilmiştir.

Her bir katılımcının görüşmelerinden elde edilen kodlar (doneler), tek tek sorulardan elde edilen etiket kavramlarıyla ilişkisi belirlenmiş, gerekli notlar alınarak kod yanılmasının önüne geçilmiştir.

Üçüncü aşamada ise elde edilen kodlar katılımcıların eş sorularıyla karşılaştırılmış, aynı soruya verilen cevaplardan elde edilen kodlar arasında farklı ifade edilmiş olanlar tek kodla ifade edilecek şekilde düzeltilmiştir.

Bu kodlar konuya göre belirlenen tema ile karşılaştırılmış, uygun temalar aynen bırakılmış; cevaplarla uyuşmayan temalar görüşme analizlerine göre yeniden düzenlenmiştir. Temalar, kategoriler ve alt boyutları bu aşamalarda belirlenmiş ve literatürde karşılığı olup olmadığı araştırılarak kodlama hatalarının önüne geçilmiş ayrıca tanımlanması gereken kavramların olup olmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların görüşmelerde sorulara verdikleri cevaplar 6 tema altında toplanmıştır. Bu temalar sırasıyla:

1. Müzik Eğitimi
2. Öğretmen Yeterlilikleri
3. Eğitim Sürecinin Etkililiği
4. Eğitimin Önemi
5. Tanılama
6. Geliştirici Çalışmalar, şeklinde belirlenmiştir.

BÖLÜM IV: BULGULAR

Bu bölümde katılımcı yöneticilerle yapılan görüşmeler sonucunda elde edilen verilerin indirgenmesi (kodlama ve etiketleme) yapılarak, yorumlanmıştır.

Bilim ve Sanat Merkezlerinde müzik alan yeteneği eğitimi üzerine genel düşünceleri alındıktan sonra, öğretmen, etkinlik, program, tanımlama ve süreç hakkındaki görüşleri üzerinde durulmuş, daha sonra eğitimin aksayan tarafları ve düzeltilmesi için yapılması gerekenleri, katılımcıların kişisel görüşleri çerçevesinde, analizi yapılmıştır. Buna göre katılımcı yöneticilerle müzik eğitiminin kapsamı ve sürecin yönetilmesi alt boyutu üzerine görüşmeler yapılmış daha sonra teknik sorunlar ve ideal alt boyutları ile görüşlerin yer aldığı bulgulara geçilmiştir.

4.1. Yöneticilerin BİLSEM Müzik Alan Eğitimi ile İlgili Görüşleri

BİLSEM yöneticilerinin kendi kurumlarından bağımsız olarak müzik alan yetenek eğitimine yönelik düşünceleri ilgili görüşlerin yer aldığı Tablo 3.'de tema, kategori ve alt boyutlar görülmektedir. Katılımcı yöneticilerin görüşmelerde vurgu yaptıkları kelime, kavram ve ifadelerden oluşturulan kategorilerin alt boyutlarında atıf sayılarına göre yer verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcı Yöneticilerin Görüşlerine Göre Müzik Alan Eğitimi

TEMA	Kategori	Alt Boyutlar	F	Açıklama
MÜZİK EĞİTİMİ	Kapsam Sorunu	Yetersizlik	10	Y1, Y2, Y3, Y4, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10
		Hedefsizlik	1	Y1
		Standartsızlık	2	Y1, Y9
		Öğretim merkezi	4	Y1, Y3, Y8, Y9
		Uzman eksikliği	8	Y2, Y3, Y5, Y6, Y7, Y8, Y9, Y10
		Çalışma ortamı	4	Y2, Y4, Y8, Y9
		Sıgılık	6	Y1, Y2, Y3, Y4, Y8, Y9
		Düşük motivasyon	3	Y1, Y2, Y5
		Vizyon	3	Y1, Y3, Y9

Yapılan görüşmelerde katılımcı yöneticilerin görüşleri analiz edildiğinde Bilim ve Sanat Merkezlerindeki müzik alan yeteneği eğitiminin yetersiz olarak tarif edildiği, bundan da uzman eğitici eksikliğinden kaynaklandığı, temel düzeyde müzik eğitimi verildiği vurgulanmıştır.

Ayrıca, katılımcı yöneticiler müzik eğitiminin yetersizliğini öğrencinin ulaşacağı hedefin belirsizliğine, eğitime dair vizyonun olmamasına, tüm birimler için geçerli bir standart ortamın ve fiziki donanımın olmamasına bağlamaktadırlar. Bu olumsuz tablonun en büyük mağduru öğrenciler olurken, öğrencilerin eğitimden ayrılma ve düşük motivasyon sergilemeleri de vurgulanmıştır.

Yöneticilere göre müzik eğitimindeki en büyük sorun öğretmen ve alan uzmanı sayısının azlığı veya yetersiz oluşlarıdır. Öğretmenin sadece bir alanda (piyano, keman..) kendini yetiştirmiş olmasının öğrencinin taleplerine cevap verme noktasında yetersiz kalışına da vurgu yapılmıştır.

Katılımcıların müzik alan yeteneği eğitiminin yetersizliğine dair görüşlerinden bazıları şöyledir:

*“Bizim en büyük sorunumuz **çocukları nereye ulaştırmamız gerektiğini tam olarak bilemiyor** olmamız. Bize gösterilen bir **hedef** yok. Müziğe mi enstrümana mı ağırlık vereceğimizi bile bilmiyoruz.”* (Y1)

*“**Yetersiz** olduğunu düşünüyorum. dışarıdan destek almak, özel ders almak istiyorlar. Çünkü bizde çocuk çok **sığ** bir eğitim alıyor. İlgisine uygun **öğretmen bulamıyoruz.**”* (Y2)

*“**Yeterli değil.** Alt yapı ve **kadro eksikliği** çok fazla..... **evrensel bir müzik eğitimi verildiğini sanmıyorum....**”* (Y3)

*“Giriş kriterleri zorlayıcı fakat **verilen eğitim** bu yeteneklere **uygun eğitim değil.** Daha **kapsayıcı** ve çocuğun yeteneğine göre **derinleştirmeye** uygun değil... çocuğa yetecek **öğretmen** de bulmak zor.... çocuğun **tek başına etkinlik yapacağı.... öğretmeniyle çalışabileceği... izolasyonu yapılmış... yer olmadığından** bodrum katlarını bunlara ayırmak zorunda kaldım.”* (Y4)

*“**Yetersiz** kesinlikle. Çocuğun ilgi ve yetenekli olduğu alana göre **yetiştirilmiş öğretmen** bulmakta zorlanılıyor. o zaman çocuk burayı normal bir **kurs merkezi** gibi görüyor... zaten onları dışarda **özel dersler** olarak da öğrenir. **BİLSEM** amacına göre çocukların **ürünlerini** göremiyoruz. Geniş bir **müzik kültürü** alamıyorlar.”* (Y5)

*“...yeteri kadar **öğretmen** bulmak zor oluyor değil hatta **yetersiz öğretmenler.....**”* (Y6)

*“..... az sayıda **öğretmenle** olacak şey Çok fazla öğrenci var ve hepsi de üstün yetenekli siz onlara **alelade bilgi** veremezsiniz ki... Ama **üst düzey bilgi** gerekir....”* (Y8)

“Yetersiz olduğunu düşünüyorum. yetersiz fiziki ortamlar..... öğretmen ihtiyacı.... müzik kültürü ve felsefesi eksik kalıyor. Kurs merkezi gibi kullanıyor. Disiplinlerarası işbirliği içinde proje üretilmesi, araştırmalar yapılması, tematik bir yapı oluşturulamıyor.” (Y9)

4.2. Yöneticilerin Müzik Öğretmenlerinin Yeterliliği Konusundaki Görüşleri

Katılımcı BİLSEM yöneticilerinin merkezlerde görev yapan müzik öğretmenlerinin BİLSEM yönerge ve hedefleri çerçevesinde yeterli olup olmadığına dair görüşleri sorulduğunda alınan cevaplar aşağıdaki gibi tablolastırılmıştır.

Yöneticilerin müzik öğretmenlerinin yeterlilikleri konusunda görüşlerini ifade ederken, seçilme süreçlerine atıf yaparak, kriterlerin yetersiz kaldığı, kişinin branşında iyi olmasının, bir müzik aletinde iyi olmasının, koro deneyimin veya solist olarak yeterli olmasının BİLSEM gibi üst düzey eğitim kurumları için yetersiz kaldığına atıf yapmışlardır. Öğretmenlerin müzik bilgisinin iyi olabileceği fakat çalıştığı kesimin üstün yetenekli olduğunun farkına varmasının, birçok konuda yeterliliğe sahip olmasının önemine vurgu yapılmıştır. Öğretmenlerin yeteri sayıda istihdam edilememesinin ve mevcut öğretmenlerinin de ek ders kaygısından ve aşırı ders yükünden tükenmişlik yaşayabileceğinden tüm çocuklara istedikleri zamanı ayıramamalarının doğal olduğunu söyleyen yöneticiler de olmuştur.

Bunlarla birlikte özveriyle çalışan, öğrencilerini motive etmekte marifetli olan öğretmenlerin olduğu kadar, mesleğine karşı soğuk ve ilgisiz olan öğretmenlerin de olduğuna atıf yapılmıştır.

Tablo 4. Katılımcıların Öğretmen Yeterliliklerine Dair Görüşleri

TEMA	Kategori	Alt Boyutlar	f	Açıklama
ÖĞRETMEN YETERLİLİKLERİ	Mesleki Bilgi	Alan bilgisi	3	Y2, Y6, Y7
		Alan eğitimi bilgisi	4	Y1, Y3, Y5, Y8
		Mevzuat bilgisi	1	Y6
	Mesleki Beceri	Öğrenme ortamı oluşturma	1	Y5, Y7, Y9
	Tutum ve Değerler	Öğrencilerin gelişimine odaklanma	1	Y1
		Kişisel ve mesleki gelişim	2	Y1, Y8
	İstihdam ve Atama	Kriterlerin eksikliği	2	Y2, Y8
		Öğretmen azlığı	2	Y2, Y8

Araştırmaya katılan yöneticilerin Bilim ve Sanat Merkezlerinde görev yapan öğretmenlerin yeterlilik düzeylerine dair görüşleri esasında genel olarak olumludur. Fakat yöneticilerin

öğretmen istihdamında yaşanan sorundan dolayı mevcut öğretmenlerle devam etmekten yana tutumları olduğu görülmüştür. Zira yöneticilere göre merkezde görev yapan öğretmenler MEB atamalarıyla göreve başlamış ve bu havuzdan görevlendirme yapabilecekleri için dışarıdan merkeze öğretmen görevlendiremeyeceklerinin farkındalar. Seçilme kriterleri kağıt üzerinde yeterli görünmekle birlikte merkezde hitap ettiği kesimin üstün yeterliliklere sahip çocuklar olmasından dolayı öğretmenlerin niteliklerinin ve birikimlerinin yetersiz kalmasından muzdarip oldukları genel görüşme notlarından çıkarılmaktadır. Kriterlere üst düzey niteliklerin eklenmesinin ve komisyon üyelerinin öğretmen seçiminde daha tutarlı olmalarının faydalı olacağına atıf yapılmıştır. Yöneticilere göre öğretmenlerin alan bilgileri merkezde görev almalarında yeterli değildir. Ayrıca alan öğretimlerindeki yetersizliklerine de vurgu yapılmıştır. Öğrenciler için etkinlik ortamı hazırlamakta, öğrencilerin gelişimine odaklanmakta, mesleki olarak gelişmeye açık olmakta yetersiz ve isteksiz olduklarına atıf yapılmıştır. Öğretmenlerin tek bir alanda (piyano, keman, bağlama, gitar...) uzmanlaşmış olmalarının da öğrencilerin gelişime olumsuz etki ettiğine; öğrencilerle birlikte proje üretmekte isteksiz olduklarına, disiplinlerarası işbirliğine soğuk durduklarına vurgu yapan ifadeler yer vermişlerdir.

Tablo 4.'de yer alan tema, alt temalar ve kategorilere yönelik katılımcı görüşlerinden bazıları şu şekildedir:

“Enstrümandan ziyade bizim merkezlerdeki çocukların müzik tarihi ve kültürüne öncelikli ihtiyaçları var. Fakat öğretmenler bu alanlarda yetersiz kalmaktalar. Çok iyi piyano çalıyor olması çocuklara da öğretebilecekleri anlamına gelmiyor. Zaten BİLSEM’de bizim beklentimiz çocuğun çok iyi enstrüman çalıyor olması değil. Müzik alanında ürün çıkarabilmesi, yenilikler yapabilmesidir.” (Y1)

“Öğretmenler bence yeterlidir. Asıl sorun öğretmenlere verdiğimiz imkanlar. Onlara açıkçası yeterince ortam sağlayamıyoruz. Öğrenci çok ama öğretmen az. Onlar da ne yapacaklarını şaşırıyorlar.” (Y2)

“Tamamen yeterli diyemem. Özel yetenekleri olan üstün kabiliyetleri olan bu çocuklara nasıl eğitim vereceğini bilmiyorlar. BİLSEM mantığında çok eksiklikleri var. Kendi alanlarında iyi olabilirler ama bir müzik araştırması yapmakta, derleme çalışması yürütmekte çok yeterli göremiyorum.” (Y5)

“Yetersizlik öğretmene göre değişiyor. Çok gayretli öğretmenlerle de çalışıyoruz. Fakat BİLSEM mevzuatına hakim olmayan, burada öğrencilerden beklenen hedefi anlamamış,

disiplinlerarası çalışmayı, bilimsel araştırma tekniklerini bilmeyen öğretmenler de var. Öğretmen kendi alan bilgisini zenginleştirmeli.” (Y4)

“Evet, etkin ve yeterliler. Fakat BİLSEM’de bir performans değerlendirme olmadığı için olay tamamen öğretmenin ve yöneticinin bireysel gayretine kalabiliyor.” (Y6)

“Yeterli değil. Teknolojiye hakim olamayan, alan bilgisi kısıtlı olan öğretmenler var. Belki bir normal okulda başarılı olabilirler ama burda olamıyorlar. Birçok sorunla karşılaşıyoruz. Öğrencilerin öğrenme ortamlarını düzenleyemiyor veya planlayamıyor.” (Y7)

“Öğretmenlerin seçiminde standartlar belli değil. Komisyon üyelerinin kararına kalıyor. Bizim bir etkimiz de yok. İstedığımız öğretmeni görevlendiremiyoruz.” (Y8)

“Alan bilgileri olabilir ama burda yetersiz kalıyorlar. Bizim öğrencilerimiz çok zorlu elemelerden geçerek merkezde eğitim hakkını elde ediyorlar. Ama öğretmenler bu çocuklara eğitim verecek düzeyde yetişmiş değiller. Öğretmen eğitimine ağırlık verilmeli.” (Y9)

“Öğretmenlerin yetkinlikleri iyidir. Bizim kurumumuzda öğretmenlerin rahat çalışabilecekleri ortam var. Birebir çocuklarla ilgileniyorlar.” (Y10).

4.3. Eğitim Öğretim Süreçlerine İlişkin Görüşler

Bilim ve Sanat Merkezlerinde verilen üst düzey destek eğitimi sürecinde öğrencilerin etkinlik tabanlı çalışmaları istenir. Öğrencilerin bu süreçte ciddi mentörlüğe ihtiyaçları vardır. Yöneticilere göre bu husus eksik kalmaktadır. Zira kurumlarda öğrenci sayısının fazlalığı öğrencilere danışmanlık yapacak eğitici kadrosunun azlığı; öğretmenlerin mentörlük yapabilecek kapasitesinin olmaması istenen verimi düşürmektedir. Öğrencilerin öğretmenleriyle veya bireysel olarak yapacakları etkinlikler için fiziki ortamın yetersiz kalması bu konuda beklenen sonuçların alınamamasına neden olmaktadır.

Yöneticilere göre öğrencilerin etkinlikleri yetersiz, sık ve daha önce yapılanların tekrarı niteliğindedir. Bundan dolayı da öğrencilerin motivasyonu düşmekte, meslek olarak görmekten ziyade hobi gibi algılamaktadırlar (Y1).

Yine bir başka yöneticinin (Y2) belirttiği gibi “farklı branşlarda ve alanlarda öğretmenleri istihdam edemediğimizden dolayı, öğretmenler kendi bilgi ve ilgi alanlarına odaklanmaktalar. Öğrencilerin yeteneklerini, merak ettiği, ilgi duyduğu alanları etkinliklere dönüştürememekteler. Ondan dolayı da her yıl aynı performanslar sergilenmekte, öğrencilerde heyecan uyandırmamaktadır.”

Örgün eğitimlerine devam eden öğrenciler haftanın belli günleri ve saat dilimlerinde merkeze geldiklerinden çalışmalarında kopukluk oluştuğuna, öğrenciden tam olarak beklenen performansın ne olduğu netlik kazanmadığına vurgu yapan yöneticiler (Y5, Y8, Y9) BİLSEM müzik eğitiminin disiplinler arası proje üretiminde nakız kaldığına atıf yapmışlardır.

Katılımcıların bu konudaki görüşleri şu şekildedir:

“... **kalabalık** okullar imkanlar nispetinde çocuklara alan açmaya çalışıyoruz. Fakat istenen **hedeflenen sonuca ulaşmak zor** oluyor. Etkinlikler için **ders saatleri yetersiz**. Bireysel eğitimden daha çok **grup eğitimleri yapılmak zorunda** kalıyor. Bu durumda da öğrencilere **mentörlük yapılması imkansız** hale geliyor. **Bireysel farklılıklar** dikkate alınmıyor.**modüllerin hedefleri** belli değil. Öğrenci yıllarca aynı şeyleri tekrarlamak zorunda kalıyor.” (Y1)

“.... Ondan dolayı **öğretmen hangi alette iyiye** öğrenci de ona **bağımlı** kalıyor. Geleneksel Türk çalgılarına da fırsat verilmeli. Öğretmenler farklı aletlere hakim olamadığından dolayı.....” (Y2)

“... Yönetici öğretmene karşı **destekleyici, ılımlı** konuşursa öğretmenin kendine güvenini artırmış olur.” (K4)

“... **program kağıt üzerinde yeterli** olsa da.... **Standart yok**, kademelerde öğrenciye verilen bir **hedef yok, değerlendirme** veya çocuğun **performansını** ölçecek bir araç yok... kimi zaman **öğrenci boşta kalıyor** merkeze gelmeme gerek yok diye düşünüyor...” (Y3)

“.... Etkinliklerin yeterliliği **öğretmenin yeterliliğine** bağlı... farklı **disiplinlerden** yararlanılmıyor.... **zenginleştirilmek** için öğretmenlerin yeterliliğinin artırılması gerekir... program çalgı ağırlıklı...” (Y4)

“Yönetici olarak öğrencileri kurumsal yapılara entegre etmeye gayret ediyorum... öğrencilerin farklı deneyimler yaşaması gerekir ki kendini geliştirmek için çaba harcasın...yeni yapılar daha iyi ama ideal değil...” (Y5)

“Bireysel çabalarımızla öngörülerimizle farklı neler yapabiliriz diye düşünüyoruz... programın ölçme ve değerlendirme basamağı eksik kalıyor. Fakat eskiye göre daha iyi durumda programlar yenileniyor...” (Y6)

“Yeterli görmüyorum. Kurumlarla ortak çalışmalar yapmaya gayret ediyoruz. İmkanların eksikliği öğrencilere yansıyor. Bir ses stüdyomuz dahi yok. Öğrenci kendini geliştirmek için etkinlikler yapmalı ama çalışabileceği oda bulmakta bile zorlanıyoruz. Okulun

öğrenci sayısı çok fiziki imkansızlıklar ve öğretmen eksikliğinden dolayı öğrenci yeteneğini geliştiremiyor. Programın da yeterli olmadığını düşünüyorum. Çocuklar zaten hafta içi okullarından yorgun geliyorlar. Onları motive edecek çalışmalar için zaman kalmıyor.” (Y7)

“.... geri bildirim alacağımız değerlendirme yapabileceğimiz ölçeklerimiz yok...” (Y8)

“...farklı zamanlarda merkeze geldiklerinden dolayı ortak performans sergilemeye fırsatları olmuyor... kalabalık okullarda öğrenciler kendilerini geliştirme fırsatını bulamıyorlar... programın iyi olduğunu düşünüyorum çünkü öğrencilerden geri dönütler de bu yönde.” (Y10)

Yöneticiler öğrencilerin bireysel ve grup etkinliklerinin fiziksel ve teknik sorunlardan dolayı gerçekleştirilemediğine vurgu yapmışlardır. Etkinlik BİLSEM’lerde “ders” kavramının eşanlamlısı olarak kullanılmaktadır ve öğrencilerin gelişimleri açısından son derece önemlidir. Bireysel olarak bir uzman eğitimcinin gözetiminde çalışmalarını yapmaları beklenir. Fakat merkezlerin mimari olarak sorunlu olması, okulların kalabalık olmasından dolayı her öğrenciye bireysel etkinlik imkanlarının sunulmadığına değinmiştir. Uygulanan programların çalgı eğitimi odaklı olmasının da BİLSEM vizyonuna ve kuruluş amacına hizmet etmediği, öğrencilerden beklentilerinin her hangi bir kurs merkezinden edinecekleri becerileri merkezlerden almalarından çok proje tabanlı, başka disiplinleri de kapsayacak şekilde etkinlikler yaparak üstün yetenekli taraflarını geliştirmeleri gerektiği ifade edilmiştir. Yöneticilerin bu konuda çaresiz oldukları görüşme notlarından, ses ve mimiklerinden anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Katılımcıların Eğitim Süreçlerine ve Programa Dair Görüşleri

TEMA	Kategori	Alt Boyutlar	f	Açıklama
EĞİTİM SÜRECİNİN ETKİNLİLİĞİ	Etkinlikler	Ortaman yetersizliği	3	Y5, Y7, Y8
		Öğretmen eksikliği	4	Y1, Y2, Y5, Y9
		Öğretmenin yetersizliği	5	Y1, Y2, Y4, Y6, Y9,
		Öğrenci sayısı	3	Y1, Y3, Y10
	Program	Belirsizlik	3	Y1, Y3, Y6
		Sonuç odaklı olması	1	Y4
		Ölçme değerlendirme basamağı	3	Y4, Y6, Y8
		Esnek olmaması	2	Y7, Y9
		Farklılaştırılmaya izin verme	1	Y1

BİLSEM yöneticilerinin eğitimin içeriğine ve işleyişine dair görüşleri, etkinlikler bağlamında yetersiz olarak görmekteler ve bunun gerekçesi olarak da öğretmenlerin yetersizliğini vurgulamaktalar. Öğretmenlerin farklı alanlarda da bilgi sahibi olmaları öğrencilerin

etkinliklerine yansıyan bir unsur gibi görülmektedir. Kurumların öğrenci sayısındaki artışın da yönetilemez duruma geldiği anlaşılmaktadır. Öğrencilerin öğretmenleriyle birlikte çalışabilecekleri mekanların olmayışına da çok kere atıf yapıldığı görülmektedir.

Programa yönelik ise yetersiz buldukları görülmektedir. Zira programın çalgı odaklı olmasının BİLSEM için uygun olmadığını düşündükleri anlaşıyor. Programın öğrenci bazında öğrenim çıktılarının olmayışı, sadece bir çalgı üzerinden ilerlemesi, farklı yeteneklere sahip öğrenciler için programın farklılaştırmaya izin vermemesi, öğrencinin yeterliliklerini ölçecek bir mekanizmanın eksikliği gibi nedenlerle programın yetersiz olduğuna vurgu yapılmıştır.

4.4. Yöneticilerin Müzik Eğitiminin Öğrenciye Sağladığı Faydaya Dair Görüşleri

Bilim ve Sanat Merkezi yöneticilerinin, üstün yetenekli çocuklara verilen müzik eğitiminin çocukların kişisel hayatlarına yansıyan tarafları ile ilgili görüşleri incelendiğinde yöneticilerin bir kısmının yeterli bulurken, bir kısmının yetersiz bulduğu görülmektedir. Fayda sağlamadığı düşünen yöneticilerin kaygılarının çocukların eğitimlerinin ve çıktılarının BİLSEM'nin kuruluş amacına uygun olmadığına, bununla birlikte normal eğitim kurumlarına göre yeterli kabul edilebileceğine; BİLSEM'lerin sıradan bir müzik kursundan farklı olduğuna ve beklentilerinin yüksek olduğuna işaret ettiği görülmektedir.

Bir kısım yönetici ise BİLSEM'lerin tüm sorunlarına rağmen gerek öğrencilerin üstün müzik yetenekleri gerekse merkezdeki öğretmenlerin kişisel gayretleri ile normal çocukların aldığı müzik eğitimden daha üst düzey eğitim aldıkları belirtilmiştir. Çocukların katıldıkları konserlerin, yarışmaların ve bireysel ve toplu performans sergilerinin çocukların özgüvenlerini artırdıklarına dair görüşlerini belirtmişlerdir.

Araştırmaya katılan yöneticilere göre çocukların aldıkları eğitimin kişisel ve kariyer hayatlarına yansımalarına dair görüşleri Tablo 6'de sınıflandırılmıştır.

Tablo 6. Katılımcıların Müzik Eğitiminin Öğrencilere Katkılarına Dair Görüşleri

TEMA	Kategori	Alt Boyutlar	f	Açıklama
EĞİTİMİN ÖNEMİ	Müzik Eğitimi	Çalgı eğitimi	3	Y1, Y4, Y5
		Müzik kültürü	2	Y4, Y5
	Okul Başarısı	Olumlu gelişim	3	Y1, Y2, Y5
		Fark yaratma	2	Y1, Y2, Y10,
	Kişisel Gelişim	Özgüven	2	Y2, Y8
		Motivasyon	5	Y1, Y2, Y5, Y8, Y10
		Sosyal beceriler	3	Y1, Y6, Y10

Tabloya göre katılımcı yöneticilerin çocukların aldığı eğitimin çocuklara yansıyan tarafının en az bir enstrümana sahip olabilme şansına erişmiş olmaları olarak gördükleri anlaşılmaktadır. Fakat bu duruma karşı görüş bildiren, amacın çocuklara bir çalgı aleti öğretmek olmadığı dile getiren yorumlar da mevcuttur (Y3). Bu konuda olumsuz düşündüğü anlaşılan yöneticinin öğrenciden beklenen ürünlere bakıldığında eğitimin çocuğun hayatına yansıyan bir taraf göremediklerini, örneğin bir beste yapması beklenirken böyle bir ürün çıkmadığını, öğrendikleri bilgilerin temel düzeyde kaldığını ve bu kadar bilgiyi her yerde kolaylıkla öğrenebileceğini, BİLSEM çocuğundan beklentinin farklı bir ürün ortaya çıkarabilmesi olduğunu dile getirmiştir.

Çocukların temel düzeyde müzik eğitimi aldıkları, performans gösterileri ile kendilerine güvenlerinin geldiğini, topluluk karşısında çıkıp kendini ifade edebilme becerisini kazandıklarını, motivasyonlarının arttığını bunun da okul başarılarına yansıdığına dair atıflar yapıldığı görülmektedir.

Buna göre katılımcı yöneticilerin öğrencilerin aldığı müzik eğitiminin kişisel ve akademik hayatlarına olan yansımalarına dair bazı görüşleri şu şekildedir:

“Yarışmalara katılıp derece yapan öğrencilerimiz var. Proje ekipleri içinde görev alan ve Türkiye 1.si olan öğrencimiz oldu. “ (Y3)

“Müzikle hayatlarına renk katıyorlar. Bu çocuklar esasında yüksek IQ’ya sahip üstün zekâlı çocuklar oldukları için belli ki ileri de müzikle de profesyonelce ilgilenmeyecekler ama hayatlarının içinde her zaman müzik olacak.” (Y4)

*“Kendi okullarındaki öğretmenleri tarafından **övgü** alıyorlar, **Motive** edilmiş öğretmen araştırmaya, geliştirmeye çok daha açıktır. Böylece edindiği yeni bilgileri aktarma anlamında da daha **heveslidir**.” (K9)*

“Motivasyonu iyi olan bir öğretmen daha iyisini nasıl yapabilirim noktasında araştırmalar yapıp kendini sürekli geliştirmeye devam eder.” (K10)

“Öğretmenin mesleğini iyi bir şekilde icra etmesi için motivasyon şarttır. Motivasyonu yüksek bir sınıf motivasyonu yüksek öğretmenle gerçekleşebilir. Öğretime farklı heyecanla ve farklı merceklerle bakacak, bunu yaparken de öğrencilerini de etkileyecektir.” (K13)

“Çok önemlidir. Motivasyon yoksa çalışma azmi de yoktur, bir an önce öylesine işi bitirme isteğiyle çalışır insan.” (K15)

“Çok önemlidir. Çünkü işine karşı motivasyonu yüksek olan kişi daha nasıl yararlı olabilirim düşüncesiyle gelişimi için çalışmalar yapar.” (K19)

“Öğretmen yaptığı işte kendini motive etmezse kişisel ve mesleki gelişimine de önem vermez.” (K23)

*“Öğretmen her zaman kişisel ve mesleki gelişimini ilerletmek, öğrenmeye açık olmak gayesinde olmalıdır. Kurum ve yönetimler de buna olanak sağlayıcı koşullar yaratırsa öğretmenin motivasyonunu ve **çalışma isteğini artırır.**” (K24)*

*“Öğretmenlerin **motive edilmesi**, yaptığı işte **takdir görmesi**, yaptığı işin öneminin vurgulanması mesleki gelişimlerine paralel olarak duygusal anlamda **gelişmelerine de destek olan faktördür.** Varlıklarının ve yaptıkları işin değerli olduğunu hisseden ve bilen öğretmenler, sahip oldukları **potansiyelin de üstüne çıkma güdüsünü** yaşayabilirler.” (K25)*

4.5. Öğrencilerin Tanılama Süreci ve Sunulan İmkanlar

Üstün yetenekli çocukların tanılanmaları uzun yıllardır tartışılan bir konu olmakla birlikte geliştirilen test bataryaları sayesinde geçerliliği ve güvenilirliği kabul edilmiş standart ölçme araçları geliştirilmiştir.

BİLSEM’de sınıf öğretmenlerinin veya ebeveynlerin talepleri üzerine genel tarama sınavına alınan çocukların müzik alan yeteneğinin tanılanması için geliştirilen ölçme araçlarıyla ilgili olarak kurum yöneticileri testin üstün yetenekli değil en üstün yetenekli çocukları seçmede kullanılabileceğine dair görüşlerini bildirmişlerdir. Yöneticilere göre 2018 öncesi uygulanan testlerde ülke genelinde bir standart olmadığını bundan dolayı öğrencilerin mağdur olabildiğini, komisyon üyelerinin bazılarının BİLSEM hazırlık kursları adı altında kurs açarak, kurslara devam eden öğrencilerin BİLSEM’e girişlerinde manipülasyon yapabildiğini, artık bu sorunların yaşanmadığına atıflar yapılmıştır. Öğrencilerin üst düzey elemelerden geçerek BİLSEM’de eğitim hakkı elde ettikleri, bununla birlikte merkezlerde bu çocuklara uygun şartların tam anlamıyla sağlanamadığı, temel düzeyde eğitim alabildikleri, yeteneklerin sadece hobi olarak kalabildiğini dile getiren görüşler olmuştur.

Araştırmaya katılan yöneticilerin müzik alanında üstün yetenekli çocukların BİLSEM’e girişleri ve eğitim süreçlerine dair görüşleri Tablo 7.’de yer almaktadır.

Tablo 7. Yöneticilerin Öğrenci Seçimi ve Süreci Hakkındaki Görüşleri

TEMA	Alt Boyutlar	f	Katılımcılar
TANILAMA	Aday gösterme	5	Y3, Y4, Y5, Y7, Y10
	Seçme	8	Y1, Y2, Y3, Y5, Y6, Y8, Y9, Y10

Tablodan da anlaşıldığı gibi araştırmaya katılan yöneticilerin müzik alanında üstün yetenekli çocukların seçiminde özellikle seçme boyutuyla ilgili ifadelere atıf yapmışlardır. Öğrencilerin seçimlerinde kullanılan testlerin ve araçların üst düzey olduğu belirtilmiştir.

Bu konuya yönelik yönetici görüşlerinden bazıları şöyledir:

“.... bizim çocuklar gerçekten çok üst elemekten geçiyorlar. Hem zekâ olarak özeller hem de müzik yetenekleri olarak üstün yetenekler.” (Y1)

“ sınıf öğretmenleri sadece gözlemlerine dayanarak çocukları aday gösteriyorlar. Fakat onların bu konuda bir yetkinlikleri yok. Birçok özel yetenekli çocuk fark edilemiyor. doğrusu ülke çapında geniş bir tanılama taraması yapılması böylece.....” (Y3)

“Tüm ülkede aynı testlerin ve kriterlerin uygulanması doğru bir karar oldu. Önceden nakille bize gelen öğrenciler oluyordu ve geldikleri illerde kriterler farklı olduğundan dolayı bizim burada başarılı olamazlardı. Ya devamsızlık yaparlar ya da ayrılırlardı. O da çözüm değil elbette...” (Y5)

“BİLSEM’i kazanmak gerçekten çok zor. Testler üst düzey yeteneği arayacak şekilde düzenlenmiş. Hatta bu sınavlar konservatuar ayarında. Fakat bu kadar başarılı ve üst düzey yetenekli çocuklara hak ettikleri eğitimi verebildiğimizi düşünmüyorum.” (Y6)

“Seçim konusunda eleştirilerim var esasında. Gerçekten biz BİLSEM’e hangi öğrencileri seçmeye çalışıyoruz? Elimizdeki imkanlar bu üst düzey yeteneğe sahip çocuklarımızı eğitmeye yeterli mi? Ben yeterli olmadığını düşünüyorum ve bu kadar ağır bir eleme sınavı ölçme araçlarının kullanılmasını abartılı buluyorum.” (Y8).

4.6. Yöneticilerin Müzik Eğitimi Geliştirmek İçin Yaptıkları

Araştırmaya katılan BİLSEM yöneticilerinin müzik eğitimi geliştirmek için kurumun imkanlarına, şehrin imkanlarına ve bireysel çabalarına dayalı aktiviteler yaptıkları anlaşılmıştır. Kurum müdürlerinin yaptığı en efektif katkı, öğrencilerin bire bir çalışma ve etkinlik yapabilmelerine fırsat vermektir. Yöneticiler öğrencilerinin çeşitli etkinlik, festival ve

gösterilerde performans sergileyebilmeleri için bağlantılar geliştirdiklerine atıf yapmışlardır. Ayrıca çalışma ortamlarının müzik yapmaya uygun hale gelmesi için gereken alt yapıyı oluşturduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 8. Müzik Eğitimi Geliştirici Yapılan Çalışmalar

TEMA	Kategori	Alt Boyutlar	f	Katılımcılar
GELİŞTİRİCİ ÇALIŞMALAR	Entegre Etme	Disiplinlerarası çalışma ortamı	4	Y3, Y4, Y6, Y10
		İşbirliği	2	Y5, Y7
		Proje ortaklığı	5	Y1, Y3, Y5, Y6, Y9,
	Görünürlük	Sosyal medya	1	Y2,
		Ortak organizasyonlar	6	Y1, Y2, Y3, Y4, Y7, Y8
	Alan bilgisi	Eğitimler	6	Y1, Y3, Y4, Y5, Y8, Y10
		Duayen sanatçı buluşmaları	2	Y1, Y2,

Katılımcı yöneticilerin Bilim ve Sanat Merkezlerindeki müzik alanı eğitiminin geliştirilmesi amacıyla yapılan çalışmalara yönelik elde edilen veriler analiz edildiğinde, yöneticilerin geliştirme çalışmalarında önceliği ortak organizasyonlara katılarak öğrencilerin kendilerini geliştirmeye itici güç oluşturmalarını sağlamak olduğu bunun aynı zamanda kurumun kamuoyunca tanınmasını ve görünürlüğe hizmet etmeyi amaçladığı anlaşılmaktadır.

Müzik alan eğitimi alan üstün yetenekli çocukların sadece çalgı ve solfej eğitimi ile sınırlı kalmamaları adına mevcut potansiyellerini TÜBİTAK, Teknofest veya e-twinng benzeri ulusal ve uluslararası prestijli projelerde gösterebilmelerine imkan ve teşvik edildiği anlaşılmaktadır.

Müziğin fizik ve matematik gibi alanlarla olan direkt bağlantısını fark etmeleri adına disiplinlerarası bir bakış kazanmaları adına da ses, genlik, akustik gibi alanlarda deneysel çalışmalar yapabilecekleri laboratuvar deneyimlerine yönlendirdikleri görülmektedir.

Bu konuda katılımcıların açıklamalarından bazıları şu şekildedir:

*“Yerel kurumlarla **ortak projeler** hazırladık. **Organizasyonlara** ortak olduk ve çocuklar sahne aldılar. **Akademik kongrelere** katılmaları sağlandı ve müziğin üretim aşamalarına dair küçük çapta **çalıştaylar** düzenlediler.” (Y1)*

*“..... performanslarını sergileyecekleri **etkinliklere** ağırlık verdik. Yıl sonları, önemli gün ve haftalarda diğer birimlerdeki öğrencilerimizle **ortak çalışmalar** yaptılar. Kurumda hazırlanan tüm **projelere** bir şekilde **entegre** edilmesini sağladık. Kendi **ses bankamızı** efektlerimizi oluşturuyoruz. Bu ses bankasındaki müzikler birçok etkinlikte, **projede** kullanılıyor. Çocuklar **deney** yaparken müzik bölümündeki öğrenciler **müzik dinletisi***

yapıyorlar aynı zamanda. Her fırsatta müzik bölümündeki öğrencileri **ortak çalışmalara** işbirliği içinde olmalarını sağlıyoruz.” (Y2)

“Müzik kültürü ve felsefesi oluşturabilecekleri **eğitilere** yönlendiriyorum. Müziğin **diğer disiplinlerle ilişkisini** fark etmelerine gayret ediyorum.” (Y3)

“**Bilimsel projelerde** mutlaka yer almalarını sağlıyorum. **Orkestra** kurduk ve yerel etkinliklerde mutlaka yer almalarını sağlıyorum. Belediyenin, kaymakamlığın toplantılarında öğrencilerimizi mutlaka gönderiyoruz sahne almalarını sağlıyorum. Böylece insanlar BİLSEM farkını görüyorlar, çocuklarımızı **tanıtıyoruz**. Çocukların **motivasyonu** artıyor çalışmalarına dikkat ediyorlar.” (Y4)

“Önce başarılı ve bilgili öğretmenlerin kurumlarda görev alması için **teşvik** ediyorum. Ders programını zenginleştirdim. Sadece çalgı eğitimi üzerine kurulmuş bir program olmaktan çıkardık. Çocuklar ses stüdyosu kurulurken de her aşamasında yer aldılar. **Teknik bilgilerini** geliştirmek istedik. Ses müziğin temelidir; ses de fiziğin konusudur. Çocuklara **fizik dersleri** de aldırıyoruz. Projelere ve etkinliklere katılıyorlar. **Proje** yaptırıyoruz. Öğretmenlere de **bilimsel araştırma** teknikleri dersi aldurdum. Ortak projeler geliştiriyorlar.” (Y5)

“**Disiplinlerarası** çalışma ortamı kurduk. Mutlaka **proje** üretmek zorundalar. Alan araştırması yapıyorlar, derleme çalışmalarına katıldılar. Ses içerikleri ürettik. Öğrenciler hazırladı bu içerikleri. Okullarda teneffüs müziği olarak kullanılıyor bazı okullarda. Bunlar çocukları motive ediyor.” (Y6)

“Öğrencilerin bilimsel makale yazmalarını sağladım. Yaptıkları araştırmaların sonuçlarını **raporlamayı** öğrendiler. Sadece çalgı eğitimi ile BİLSEM anlayışını çocuklara aktaramayız. Buranın bir farkı olmalı.” (Y10).

BÖLÜM V: SONUÇ TARTIŞMA ve ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulgularına dayanarak sonuç ve tartışma yapılacak; sonrasında da BİLSEM müzik yeteneği alan eğitimine yönelik sonuçlara ve tartışmaya dayalı olarak önerilerde bulunulacaktır.

5.1. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmaya katılan tüm yöneticilerin meslekteki tecrübesi dört yıl ve üzeridir. Araştırmaya katılan yöneticilerin görev süreleri açısından konuya dair görüşleri yöneticilik süreleri açısından değerlidir. Katılımcıların BİLSEM’de verilen müzik eğitiminin yeterliliğine ilişkin görüşleri genel olarak olumsuzdur. Kurumlarda sanat yeteneği alanında etkinlikler öğretmenlerin nitelik ve bilgilerine bağlı olarak şekillenmektedir. Yeni dönemde hazırlanan program henüz tam anlamıyla uygulanamadığı için daha önce de işlevli ve BİLSEM kuruluş amacına uygun bir programa göre eğitimler sürdürülemediği ifade edilmiştir. Ayrıca görev yapan öğretmenlerin seçilmeleri ve göreve başlama süreçlerinin de tam olarak istenen noktada olmadığı anlaşılmaktadır. BİLSEM müzik yeteneği zorlu tanılama sürecinden geçen çocukların eğitimini kapsamaktadır fakat kurumlarda gerekli fiziksel ortamın, gerekli materyallerin olmamasından dolayı öğrenciler yeterli eğitimi ve desteği alamamaktadır. Temel olarak piyano eğitimiyle sınırlı kalan BİLSEM müzik alanı, mevcut durumuyla özel kurs durumuna düşürülmüştür. Çağlak, Eker ve Şentürk (2015) yaptığı araştırmada da BİLSEM’lerde piyano eğitiminde kullanılmakta olan kaynakların kısıtlı olduğunu; MEB’in BİLSEM’lerde piyano dersi için hazırlamış olduğu öğretim programının yetersiz bulunduğunu; öğrencilerin ders dışı piyano çalışma saatlerinin bulunmadığını; özel yetenekli öğrencilerin eğitime yönelik materyal sıkıntısı yaşandığı sonucuna varılmıştır. Yürük (2018) sanat alanında üstün yetenekli çocukların eğitiminde piyanonun dışında da farklı müzik aletlerine ilgisi olan yetenekli çocukların da desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan yöneticilere göre BİLSEM müzik eğitimi, üstün yetenekli çocuklara göre yetersiz kalmakla birlikte aynı zamanda eğitimin hedefinin de belirsiz oluşu, sürecin de yönetilmesini zorlaştırmaktadır. Müzik alanında üstün yetenekli çocukları yetiştirebilecek uzman eğitimcilerin olmayışını da bir sorun olarak gördüğü anlaşılmıştır. Bu konuda Çağlak Eker ve Şentürk (2015) de, BİLSEM’lerde, özel yetenekli öğrencilerin piyano eğitiminin, piyano ve piyano eğitiminde uzman eğitimciler tarafından verilmesini önermiştir (Çağlak ve

Eker, 2015). Yöneticiler, öğretmenlerin üstün yetenekli çocuğun potansiyelini ortaya çıkarmaya odaklanmadığından, yalnızca öğretmenin bilgisiyle sınırlı bırakıldığından söz etmişlerdir. Güven ve Sezginsoy (2009) yaptığı çalışmada öğretmenlerin, çocukları belli kalıplara sokmaması gerektiği, çocukların yaratıcılıklarını teşvik etmesi aynı zamanda hoca eşliği olmaksızın yeteneklerini ifade edebilme özgürlüğünün sağlanmasını önermiştir (Güven ve Sezginsoy, 2009). Öğrencilere sunulan etkinliklerin saatlerinin yetersiz kaldığına, öğrencinin istediği zaman merkezlere gelerek destek imkanlarından yararlanması için gerekli olan bağımsız ve izole ortamların yetersiz kaldığı sonucuna varılmıştır. Çağlak, Eker ve Şentürk (2015) öğrencilerin ders sonrası piyano çalışması çok önemli olduğundan, BİLSEM’lerde özel yetenekli öğrencilerin programına piyano etüt saatleri eklenmesine önermişlerdir (Çağlak, Eker ve Şentürk, 2015). Müzik alanındaki eğitimin ve programın yetersiz olduğunu dile getiren yöneticiler, genel olarak eğitimin sık olduğunu söylemişlerdir. Keskin, Samancı ve Aydın (2013) eğitim programlarının geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Yılmaz ve Yılmaz (2020), uygulanacak programda yer alacak faaliyetlerin üstün yetenekli çocukların ilgi ve yeteneklerini keşfetmesini destekleyici olmasını; uygulanacak programın ana felsefesi ile teorik alt yapısının bilimsel açıdan uyumlu ve kapsayıcı olmasını önermişlerdir. Öğrencilerin devam konusunda yasal düzenlemelerden dolayı da olabileceğine atıf yapılarak dikkat edildiği yalnız bazı öğrencilerin etkinliklere devamsızlık yaptığı sonucuna varılmıştır. Nar ve Tortop (2017) yaptıkları araştırmada benzer sonucu varmışlar ve rehberlik ve yönetsel açıdan devam sorunu yaşayan öğrencilerin nedenlerini ortadan kaldıracak ve devama teşvik edecek çalışmalar önermişlerdir.

Yöneticilerin kurumlarda görev yapan öğretmenlerin yetersiz olduğuna dair görüşlerine dayanarak öğretmen seçimlerinde belirtilen kriterlerin geliştirilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır. Parasız ve Arslan Kaya (2021) BİLSEM’lerde görev yapan öğretmenlerin kriterlerin zaman içinde değiştirilmesini, destek eğitimi alan öğrencilerin yaş değişkenlerine göre öğretmen yeterlilikleri ve öğretim ortamının zenginleştirmesini başarabilecek yeterlilikte olanların kurumlarda görevlendirilmesini önermiştir.

Araştırma bulgularına göre yöneticilerin eğitim sürecinin etkililiğine dair görüşleri iki başlık altında toplanmıştır. Merkezlerde müzik alanında öğrencilere sunulan etkinliklerin öğretmen eksikliğine dayalı olarak yetersiz kaldığı ve fiziksel imkanların yetersizliğinden dolayı da farklı etkinlikler yapacak şekilde öğrencilerin organizasyonuna müsaade edemediği sonucuna ulaşılmıştır. BİLSEM’e devam eden müzik yeteneği alan eğitimi alan öğrenciler üzerine yapılan çalışmada öğrencilerin fiziksel imkanları yeterli buldukları görülmektedir. Araştırmada kurum

yöneticilerinin fiziksel imkansızlıklara değinirken, eldeki imkanları optimal düzeyde kullandıklarını fakat bunu yaparken de zorlandıklarını belirttiklerini vurguladıklarından, fiziki imkansızlığın öğrencilerin eğitimlerine olumsuz yansımaması için ellerinden gelen tüm imkanları kullandıkları sonucuna ulaşabiliriz. Bedur ve arkadaşlarının (2015) öğretmenlerle yaptığı araştırmada öğretmenlerin çoğunluğu özel yetenekli öğrencilere yönelik özel bir ortam düzenlemesinin mevcut olmadığını belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde öğrencilerin fiziksel imkanların yeterli olduğunu düşündükleri görülmektedir. Fakat yönetici ve öğretmenler ise tam tersine görüş bildirdikleri sonucuna varılmaktadır. Bunun nedeni olarak merkeze gelen genel olarak sanat alanı, özel olarak da müzik alanı üstün yetenekli öğrencilerin müzik ile ilgili bir kariyer planlarının olmamasıdır. Dolayısıyla beklentiler düşük olunca sunulan imkanların da yeterli olduğu ile ilgili görüş bildirdikleri düşünülmektedir.

Ayrıca müzik eğitimi alanında mevcut programın ve programa göre oluşturulan içerik de yetersiz kaldığı, program sonucunda elde edilecek kazanımların belirsiz olduğu, ölçme değerlendirmede kriterlerin belirsiz olduğu sonucuna varılmıştır. Üstün yetenekli öğrencilerin değerlendirilmesinde, anketler, dereceleme ölçekleri, gözlem formları, yazılı ve sözlü sınavlar kullanılabilmektedir (Sak, 2014). Fakat üstün yetenekli öğrencileri ve yapılan etkinlikleri değerlendirmede farklı yöntemlerin kullanılması ve değerlendirmenin tek bir seferde yapılamayacağının dikkate alınması gerekmektedir (Bedur ve ark., 2015). Öğretmenlerin üstün yetenekli çocuklara zenginleştirilmiş ve bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmada zorlandıkları ve bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları yapılan birçok araştırmada ortaya konulmuştur (Bedur ve ark., 2015; Yılmaz ve Yılmaz, 2020; Nar ve Tortop, 2017).

Araştırmaya katılan yöneticilerin, verilen eğitimin çocukların aldığı müzik eğitiminin onların kişisel ve kariyer hayatlarına olan etkisine dair görüşleri incelendiğinde, ilgilendikleri ve yeteneklerinin olduğu enstrümanın eğitimini alabildikleri fakat bunun BİLSEM'in kuruluş felsefesine ve amacına da hizmet etmediği, bu haliyle sıradan bir müzik kursundan farkı olmadığına atıflar yapmışlardır. Bu durumu yöneticiler olumsuz bir durum olarak algıladıkları sonucuna varılmıştır. Çocuklara müzik kültürü, felsefesi kazandırmanın, onları birer müzik araştırmacı olarak yetiştirmek gayretinde olunması gerekirken, sadece çocuklara bir hobi kazandırılmaya çalışmasının yenilikçilikten uzak olduğu yöneticilerin genel kanaatidir. Bununla birlikte merkezlerde verilen destek eğitimlerinin çocukların mevcut okullarında kendilerini göstermelerinde (önemli günlerde sahne almaları, performans sergilemeleri gibi) ve özgüvenlerinin yükselmesinde böylece sosyalleşmelerine katkı sağladığı görüşü hakimdir. Nar ve Tortop (2017) BİLSEM'de destek eğitimi alan üstün yetenekli öğrencilerin çoğunluğunun

mutlu, eğlenceli ve başarılarını artırmış bir şekilde eğitim gördükleri sonucuna ulaşmışlardır. Yılmaz ve Yılmaz (2021) öğretmenlerle yaptıkları araştırmasında verilen eğitimin öğrencinin yeteneklerine göre basit kaldığına yönelik bulgusuna dayanarak, merkezlerde verilen destek eğitimlerinin disiplinler arası ve düşünce becerilerini geliştirmeye yönelik hazırlanmasına yönelik önerilerde bulunmuşlardır. Çağlak, Eker ve Şentürk (2017) BİLSEM’lerde üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcılıklarını, algılarını ve motivasyonlarını geliştirecek, mevcut kaynaklara ek olarak farklı materyallerin de sağlanmasını önermiştir. Özer (2020) üstün yetenekli öğrencilerin müzik eğitim sürecinin, bireysel farklılıklar ve hazırbulunuşluk seviyeleri göz önüne alınıp düzenlenmesini yeni yaklaşımlar, öğrenme-öğretme ortamları oluşturulmasını; eğitimcilere yönelik seminerler, sempozyumlar düzenlenmesini, yurt dışı eğitim süreçleri planlanmasını; farklı öğretim yöntem ve modellerinin kullanıldığı deneysel araştırmalar yapılmasını ve uygulamadaki görünümüne bakılarak müzik eğitim sürecine yönelik öneriler geliştirilmesini istemiştir. Parasız ve Aslan Kaya’nın (2021) yaptıkları araştırmada elde edilen bulgulardan biri de öğrencilerin müziğe karşı tutumlarıdır. Bu bulguya göre öğrencilerin sınıfları (yaşları) ilerledikçe müziğe karşı tutumlarında negatif yönlü düşme görülmektedir. Bu duruma neden olarak da araştırmacılar, müzik alanını aile isteği ile seçen ve aile isteğiyle devam eden öğrencilerin müziğe karşı olumsuz tutum sergilendikleri tespitinde bulunmuşlardır.

Öğrencilerin tanılama sürecine yönelik kurum yöneticileri, aday gösterme ve seçme aşamalarına vurgu yapmışlardır. Aday gösterme aşamasında, sınıf öğretmenlerinin çocukları yanlış yönlendirdikleri; genel yetenekle birlikte müzik yeteneğine de aday gösterdiklerini bu durumun da tanılama sürecinde öğrenci yoğunluğundan kaynaklı olarak her öğrenciye ayrılan sürenin yetersiz kaldığına yönelik eleştiride bulunmuşlardır. Aday göstermenin bu kriterlerinin netleştirilmesinin daha doğru olacağı sonucuna varılmıştır. Ayrıca tanılama testlerinin son derece üstün yetenekli öğrencileri tespit edebildiğinden, bu durumda zaman zaman bu ölçeklerden yeterli puan alamayan yetenekli çocukların da elendiği; seçilen çok üstün yetenekli öğrencilerin gelişimlerine destek verecek öğretmen ve ortam bulmakta zorlandıkları sonucuna varılmıştır. Bir çocuktaki yetenek ne kadar erken fark edilirse o kadar iyidir. Bu sayede o yeteneğin sönmesi-kaybolması engellenmiş olur ve fark edilen yeteneğin geliştirilmesine imkan tanınmış olur. Bu nedenlerle üstün yetenekli çocukların okul öncesi ve ilköğretim döneminde tanılanmasının önemi fazladır (Gökdere, 2013). Bazı üstün yetenekli öğrenciler sınav ve benzeri değerlendirmeler sırasında telaşlanabilir, sıkılabilir ve bu gibi durumlar onun başarısını olumsuz etkileyebilir. Bu gibi durumlarda sınav durdurulmalı, komisyon tarafından sınava

devam edilip edilmeyeceği kararlaştırılmalı ve gerekli olan kararlar uygulanmalıdır (Akıncı, 2018). Şahin ve Kargın (2013), sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocukların tespitinde daha isabetli karar verebilmeleri için gerekli tedbirlerin alınmasını bu maksatla da öğretmenlere bu konuda eğitimler verilmesini önermişlerdir.

Araştırmanın bir başka sonucu ise yöneticilerin müzik yeteneği eğitimi alanındaki öğrencilerin entelektüel gelişimlerine ve vizyon kazanmalarına yönelik programlar geliştirdikleridir. Ayrıca genel yetenek alanından destek alan öğrencilerle birlikte ortak projelere entegre ettikleri, öğretmenleri bu konuda yönlendirdikleri anlaşılmaktadır. Öğrencilerin salt bir müzik okulu gibi görmeleri, yetenekli öğrencilere verilen eğitimden farklı olarak üstün yetenekli oldukları taraflarında genel zekalarıyla birleştirilerek müzik alanında farklı, yenilikçi çalışmalar yapmaları istenmektedir. Yöneticilerin genel olarak müzik eğitimden memnuniyetsizlikleri kurumların sıradan bir müzik kursundan farklı olduğunu çocuklara hissettirme noktasındaki çaresizlikleridir. Yıl sonu gösterileri ve zaman zaman yapılan organizasyonlarda performans sergilemeleri ile istenen sonuç olmadığı anlaşılmaktadır.

5.2. Öneriler

Bu çalışmada edinilen bulgular ışığında varılan sonuçlara dayalı olarak aşağıdaki öneriler uygun bulunmuştur.

1. BİLSEM’lerde müzik alanında üstün yetenekli öğrencilere yönelik uygun fiziksel ortamların oluşturulması gerekmektedir. Öğrencilerin bireysel etkinlikler ve çalışmalar yapmalarına fırsat verecek stüdyolar kurulmalı, müzik teknolojileri, çalgı yapım atölyeleri, deneysel müzik laboratuvarları ile tanışmalarına imkan sağlanmalıdır.
2. Kurumlara seçilen öğretmenlerin müzik bilgilerinin yanında, araştırmacı kimliklerinin olup olmadığına, farklı disiplinlere ilgilerine, yenilikçi projeler geliştirme, farklılaştırılmış, zenginleştirilmiş ve bireyselleştirilmiş eğitim planlarını destekleyecek içerikler geliştirebilme becerisine sahip olup olmadıklarına da bakılmalıdır. Bu bağlamda merkezi bir sınav yapılarak seçilen aday öğretmenler, alan uzmanları tarafından belirlenen süre boyunca gözlemlenerek BİLSEM’lere kabulü sağlanmalıdır.
3. Müzik eğitimi programına uygun olarak öğrencilerin gelişimlerini çok boyutlu ele alacak ölçme değerlendirme araçlarının geliştirilmesi ve konu ile ilgili saha denetimleri yapılması gerekmektedir.

4. Öğrencilerin aday gösterilme aşamalarında, sınıf öğretmenlerinin eğitime tabi tutulması ve gerektiğinde kanıtlanabilecek dayanakları olan bir ön tanılamanın, okul öncesinden başlanarak, 1., 2. ve 3.sınıf düzeyindeki tüm öğrencilere MEB tarafından yapılması gerekmektedir.
5. YÖK ile tüm BİLSEM'leri kapsayacak bir protokol yapılmalı, her BİLSEM'in danışman akademisyeni olmalıdır. Kurumlar illerde üniversitelerin hamiliğinde gerekli gelişmeleri planlayabilir ve akademisyenlerin akademik çalışmalarına ortak olabilirler. Üniversitelerin bilimsel araştırma projelerinde paydaş olabilirler. Akademik çalışmalara katılan öğretmenlere teşvik sistemi getirilebilir.
6. BİLSEM öğretmen normları güncellenerek öğretmen kadro sayıları öğrenci yeteneklerine göre artırılmalıdır.
7. Velilerin BİLSEM'in amacından farklı beklentilere girmemesi için veli bilgilendirme ve eğitimleri önemsenmelidir.
8. BİLSEM yönetici alım süreci yeniden gözden geçirilmeli, MEB tarafından yapılacak merkezi bir sınav sonucunda başarılı olan aday idareciler, alan uzmanları tarafından belirlenen süre boyunca gözlemleri sonucunda kuruma kabulü sağlanmalıdır. Merkezde tüm yetenek alanlarını temsilen birer idareci olmalıdır. Merkezde tüm birimleri temsilen bulunan öğretmenler tarafından oluşturulacak Merkez Yürütme Kurulu tarafından eğitim süreçleri izlenmeli, her dönem için Genel Müdürlüğe gönderilmek üzere rapor hazırlanmalıdır.
9. Bilsem öğretmenlerinin öğrenci sayılarına bağlı olarak ek ders ödemeleri yerine, kurumda kadrolu olarak görev yapan öğretmenlerin öğrenci sayısına bağlı olmaksızın en üst dilimden ek ders ücretlerinin ödenmesi gerekmektedir.
10. Kuruma kayıt hakkı kazanan öğrencilerin örgün eğitim kurumlarından yorgun gelmeleri nedeniyle BİLSEM'e geldikleri günler örgün eğitim kurumundan izinli sayılmaları gerekmektedir.
11. Her bölgede, BİLSEM öğrencileri arasından yapılacak tanılama ile tam zamanlı ve yatılı olarak hizmet verecek Proje BİLSEM'ler açılmalıdır.
12. Öğretmenlere BİLSEM'ler arası, Bakanlığın belirlediği kriterler doğrultusunda tayin hakkı tanınmalıdır.
13. Bilsem tanılama süreçleri merkezi sınav kapsamına alınmalı, görev alan tüm öğretmenlere sınav ücreti ödenmelidir.

14. MEB uhdesinde, akademisyenler, kurum müdürleri, koordinatörler, alan öğretmenlerinden oluşan bir üst kurul oluşturulmalı her eğitim-öğretim döneminde toplanarak sürecin değerlendirilmesi planlanmalıdır.
15. Bilsem öğrencilerinin kariyer planlamaları takip edilmeli, kurumlardan mezun olan öğrencilerin ,ülkemizin menfaatleri doğrultusunda, ulusal ve uluslararası düzeyde yapılacak çalışmalar için bakanlık uhdesinde kurulacak bir proje merkezi ile entegrasyonu sağlanmalıdır.
16. Bilsem Müzik Yetenek Alanı öğrencilerinin Tübitak vb kurumlardaki araştırma ve teşvik projelerine, Müzik Alanı başlığında başvuru yolları açılmalıdır.
17. Bilsem öğrencilerine kamu araçlarını indirimli veya ücretsiz kullanma, üniversiteye geçişlerinde ek puan verilmesi gibi haklar tanınması önerilir.
18. Her bölgede patent, faydalı model vb parametreler doğrultusunda öne çıkan kurumların Bölge Koordinatör Bilsem seçilerek, Bakanlığın aldığı kararları daha işlevsel hale getirilmesi sağlanmalıdır.
19. Bilsem idarecileri de dahil olmak üzere tüm Bilsem öğretmenlerine alan yeterliliklerini ve motivasyonlarını arttırmak amacıyla uygulamalı ve uzaktan eğitim imkanları periyodik olarak sağlanmalıdır.
20. Merkezin önereceği Bilsem öğrencilerine yüksek lisans ve doktora yapma imkanı sağlanmalıdır.
21. Kurum idarecilerinin Bilsem müzik etkinliklerini ders olarak gören bir anlayış ile etkinlik içeriklerinin vokal veya çalgısal icra düzeylerinde ya da teorik düzeyde sıradanlaştırmaya, kalıplara sokmaya zorlama vb. etkilerinin elenmesi, içeriğin müzik öğretim programı çerçevesinde kalmak koşuluyla öğretmenin inisiyatifine bırakılması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdurrezzak, S. ve Uğurlu, C.T. (2016). Okul Liderliği Davranış ve Uygulamalarının Okul Etkililiğini Sağlamadaki Rolüne İlişkin Öğretmen Algılarının İncelenmesi. *CÜ Sosyal Bilimler Dergisi*. 40, (1), 3.
- Adızel,B.F. (2019). Müzik Eğitiminde Öğrenci-Öğretmen-Ebeveyn Etkileşimi Antalya Bilim ve Sanat Merkezi Örneği. Ö. Apaydın (Ed), *Müzik Eğitime Giriş 1, Müziğin İzinde* (s.80-98), Ekin Basım Yayın Dağıtım
- Akarsu, F. (2001). Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları, Ankara: Eduser Yayınları.
- Akbüber, B.A., Erdik E., Güney, H., Çimşitoğlu, G.G. ve Akbüber, C. (2019). Bilim ve Sanat Merkezlerinde Özel Yetenekli Öğrencilerin Sorunlarının Değerlendirilmesinde Bir Yöntem Önerisi “Özel Yetenekli Öğrenci Çalıştayı”, *Üstün Zekâlılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, Nisan, 6(1), 22-39.
- Akça, O., M., Kurtaslan, Z., ve Şen, Ç. (2018). Bilim ve Sanat Merkezleri Müzik Alanı Öğrencilerin Müzik Kavramına Yönelik Algılarının Belirlenmesi: Bir Metafor Analizi Çalışması. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 5(10), 123-145.
- Akıncı, M. Ş. (2018). Müzik Alanında Üstün Yetenekli Bir Öğrencinin Tanılanma Süreci. *Kesit Akademi Dergisi*, 6 (15), 104-111.
- Akkaş, S. ve Güler, E. (2021). BAĞLAMADA TEMEL İCRA TEKNİKLERİNİN BAĞLAMA ÖĞRETİM METOTLARINDAKİ KULLANIM DURUMU . İnönü Üniversitesi Kültür ve Sanat Dergisi , 7 (1) , 284-294 . DOI: 10.22252/ijca.945840
- Anderson, K. (2000). *Gifted and Talented Students: Meeting Their Needs in New Zealand Schools*. Wellington: New Zealand.
- Ataman, A. (2003). Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Çocuklar. *Özel Gereksinimli Çocuklar ve Özel Eğitime Giriş*. A. Ataman (Ed). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ataman, A. (2005). *Özel Eğitime Giriş*. (2.Basım). Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Ataman, A. B. (2008). *Üstün Yetenekli Çocuklarda Aile Ortamının Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi: İstanbul Bilsem Örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayaydın, Y. ve Ün, D. (2018). Bilim ve Sanat Merkezi Öğretmenlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi ve Bilsem’ler. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7 (1), 121-155.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 368-388.
- Baykoç D., N. (2004). Bilim ve Sanat Merkezlerinin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler. *1. Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*, İstanbul.
- Bedur, S., Bilgiç, N. ve Taşlıdere, E. (2015). Özel (Üstün) Yetenekli Öğrencilere Sunulan Destek Eğitim Hizmetlerinin Değerlendirilmesi. *HAYEF Journal of Education*, 12 (1), 159-175.

- Bildiren, A. ve Uzun, M. (2007). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesine Yönelik Bir Tanılama Yönteminin Kullanılabilirliğinin İncelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (2), 31-39.
- Bilgili, A. E. (2004). Bir Türk Geleneği Olarak Enderun'un Yeniden İnşası. 1. *Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*, İstanbul.
- Bilgili, A. E. (2000). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Sorunu-Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12, 59-74.
- Bilgili, B. (2017). Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar ve Müzik Derslerine Yönelik Görüş ve Tutumları. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bozkurt, F. (2009). Zihinsel Yetersiz Tanısı Alan Çocukların Tanılama Süreçlerinin Betimlenmesi. Yayımlanmamış doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Brown, S. W., Renzulli, J. S., Gubbins, E. J., Siegle, D., Zhang, W. ve Chen, C. H. (2005). Assumption Underlying the Identification of Gifted and Talented Students. *Gifted Child Quartely*, 49 (1), 68-79.
- Buchanan, N. K., Javier, L., Sing, D ve Plunnet, T. (1993). Performans-based Identification of Culturally Diverse Gifted Students: A Pilot Study, The Pasific Rim Symposium on Higher Education, Hawaii.
- Baykoç Dönmez, N. (2004). Bilim Sanat Merkezleri'nin Kuruluşu ve İşleyişinde Yapılması Gereken Düzenlemeler *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Clack, M. H. ve Hankins, N. (1985). Giftedness and conflict. *Roeper Riwer*, 8. 50-53.
- Clark, B. (1992). Growing Up Gifted: Developing the Potential of Children at Home and at School, NY: Macmillan.
- Clark, B. (2002). Growing up Gifted: Developing the Potential of Children at Home and at School. New Jersey: Prentice Hall.
- Colvin, G. (2019). *Yetenek Dediğin Nedir Ki?* (4. Baskı). İstanbul: Elma Yayınları.
- Creswell, J. W. (2020). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş Yaklaşım Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni*, (Çev. Ed: Bütün, M. & Demir, S.B.). 5. Baskı, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Culatta, R. A., ve Tompkins. J. R. (1999). Fundamentals of Special Education What Every Teacher Needs to Know, New Jersey: Viacom Company.
- Cutts, N.E., ve Moseley, N. (2003). *Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi*. (Çev.: İ.Ersevim), İstanbul: Özgür Yayınları.
- Çağlak, T., ve Şentürk, N (2017). Bilim ve Sanat Merkezlerinde Verilen Piyano Eğitiminin İncelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 64, 138-149.
- Çağlar, D. (2004) 1953-1993 Yılları Arasında Üstün Zekâlı Çocuklar Konusunda Alınan Kararlar, Çalışmalar ve Uygulamalar. *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Çitil, M. (2018). Türkiye'de Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Politikalarının Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*. 47(1), 143-172.

- Çocuk Vakfı, <http://www.cocukvakfi.org.tr/icerik.aspx?id=78>, Erişim: 09.10.2021.
- Çuhadar, C. H. (2017). Müziksel Zekâ. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 26 (3), 1-12.
- Dağlıoğlu, H.E. (2004). Okul Öncesi Çağdaki Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimleri. *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davaslıgil, Ü. (1990). Üstün Çocuklar. *Yaşadıkça Eğitim*, Ekim-Kasım-Aralık, 13.
- Davaslıgil, Ü. (2004). Üstün Yetenekli Çocukların Eğitim Tarihi İçindeki Yeri. *Üstün Yetenekli Çocuklar Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davis, G. A. ve Rimm, S. B. (1998). *Education of the Gifted and Talented*, USA: Allyn & Bacon.
- Davis, G. A. (2014). *Gifted Children and Gifted Education*. (Çev. Müjde Işık Koç). İstanbul.
- Demir, A. (2019). *Bilim ve Sanat Merkezinde Müzik Eğitimi Alan Ortaokul Öğrencilerinin Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Demirtaş, H. (2013). Okul Örgütü ve Yönetimi. *Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi*, R. Sarpkaya (Ed.), Ankara: Anı Yayıncılık.
- Doidge, N. (2019). *Kendini Değiştiren Beyin*. İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Ebeperi, F., D. (2019). Salihli Bilim ve Sanat Merkezi Müzik Alanı Mezunlarının Aldıkları Eğitimin Meslek Durumlarına Etkisi. *Eurasian Journal Of Music And Dance*, 15, 78-90.
- Emir, S. (Ed.) (2017). *Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Program Tasarımı*. Ankara: Pegem.
- Enç, M. (2005). *Üstün Beyin Göçü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Yayınları.
- Endepohls-Ulpe, M. (2009). Teaching Gifted and Talented Students. *International Handbook of Research on Teachers and Teaching*, In Saha, L. J. ve Dworkin, A. G. (Ed.) NY: Springer Science + Business Media LLC.
- Erdoğan, İ. (2008). *Eğitim ve Okul Yönetimi*. İstanbul: Alfa Basım Yayın.
- Erdoğan, İ. (2015). *Eğitimde Değişim Yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Eren F, Ömerelli Çete A, Avcil S. ve Baykara B. (2018). Üstün Yetenekli Çocuklarda ve Ailelerinde Duygusal ve Davranışsal Özellikler. *Arch Neuropsychiatry*. 55, 105-112.
- Ergin, T. (2003). Bilişsel Değerlendirme Sistemi (Cognitive Assessment System - CAS) Beş Yaş Çocukları Üzerinde Geçerlik, Güvenirlik ve Norm Çalışması. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ergin, T. (2014). Bireysel Gelişimi Farklı Olan Çocuklar. *Gelişim Psikolojisi*. E. Hatice ve Y. A. S. (Ed.), Ankara: Nobel.
- Ergin, T., (2004). Özel Öğrenme Güçlüğü Olan Üstün Çocukların (Gid) Değerlendirilmesinde Yeni Bir Bilişsel Yaklaşım: Pass Teorisi, *1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Ersoy, Ö., ve Avcı, N. *Özel Gereksinimi Olan Çocuklar ve Eğitimleri*, Özel Eğitim, İstanbul: YA-PA Yayın Pazarlama.
- Flynn, J. (2009). Requiem for nutrition as the cause of IQ gains: Raven's gains in Britain 1938–2008. *Economics and Human Biology*. 7 (1): 18-27.

- Frei, S., Conklin, W. (2016). *Üstün Zekâlı ve Yetenekliler İçin Eğitim Programının Farklılaştırılması*. (Çev. Nihat Gürel Kahveci). İstanbul.
- Furnham, A. (2019). *Psikoloji*. (Çev. Sumru Ağıryürüyen). İstanbul: Domingo Yayıncılık.
- Gagné, F. (1996). A Thoughtful Look at the Concept of Talent Development. *Tempo: The Journal of the Texas Association for Gifted and Talented*. Fall, 5-10.
- Gagné, F. (2009). Building Gifts into Talents: Detailed Overview of the DMGT 2.0. In B. MacFarlane, ve T. Stambaugh (Eds.), *Leading change in gifted education: The festschrift of Dr Joyce VanTassel-Baska*, Waco, TX: Prufrock Press.
- Gardner, H (1999). *Çoklu Zekâ: Görüşmeler ve Makaleler*. (Çev. Tüzel, M.). İstanbul: Enka Okulları BDZ Yayıncılık.
- Gardner, H. (2006). *Geleceği İnşa Edecek Beş Zihin*. (Çev. Filiz Şar ve Asiye Hekimoğlu Gül). İstanbul: Optimist Yayınları.
- Geçtan, E. (2016). *İnsan Olmak*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Giorgi, A. (1997). The Theory, Practice, and Evaluation of the Phenomenological Method as a Qualitative Research Procedure. *Journal of Phenomenological Psychology*, 28(2), 235-260.
- Gökdere, M. ve Kutlu, N. (2013). İlköğretimde Proje Tabanlı Öğrenmeyi Zenginleştirme: Üç Aşamalı Purdue Modeli. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 293-311.
- Groenewald, T. (2004). A Phenomenological Research Design Illustrated, *International Journal of Qualitative Methods*, 3(1), 42-55.
- Gubbins, E. J. (2016). Constructing Identification Procedures, *Designing Services and Programs for High-Ability Learners*. In Purcell, J. H. , Eckert, R. D. (Ed.), Carvin Press,
- Güçlü N. (2016). Eğitim Yönetiminde Liderlik. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Günbayı, İ. (2016). Liderlik ve Toplumsal Gelişme. *Eğitim Yönetiminde Liderlik Teori, Araştırma ve Uygulama*, N. Güçlü ve S. Koşar (Editörler). Ankara: Pegem Akademi.
- Güngör, İ. (2007). *Anadolu Lisesi Öğrencilerinin Yaratıcı Düşünme Düzeylerinin Kişisel Uyum, Sosyal Uyum, Genel Yetenek ve Akademik Başarı ile İlişkisi*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güngörmüş-Özkardeş, O. (2004). İki Kere Farklı; Üstün Yetenekli Çocuklarda Özel Öğrenme Güçlüğü Sorunları. *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Gürten, E. (2018). *Üstün Yetenekli Çocuklar ve Eğitim Uygulamaları*. (1. baskı). Ankara: Pegem.
- Güven, E. ve Sezginsoy, B. (2009). Müzik Alanında Üstün Bir Yetenek: İdil Biret (Görüş ve Önerileri). *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22 (1), 123-142.
- Heller, K. A. (2004). Identification of the Gifted and Talented in Students. *Psychology Science*, 46 (3), 302-323.
- Heller, K. (2005). Education and Counseling of the Gifted and Talented in Germany. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 27 (2), 191-210.
- Herrnsten, R.J. ve Murray, C. (1994). *The Bell Curve*. New York: The Free Press.

- Hızlı, E. (2014). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocuklar Eğitiminin İncelenmesi: İsrail Sistemi. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*. 2(2), 52-62.
- Kandemir, M. (2018). *Yetenekli Çocuklar Nasıl Yetiştiriyor?*. Ankara: Gece Kitaplığı.
- Karaduman Battal, G. (2012). *İlköğretim 5. Sınıf Üstün Yetenekli Öğrenciler için Farklılaştırılmış Geometri Öğretiminin Yaratıcı Düşünme, Uzamsal Yetenek Düzeyi ve Erişmeye Etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karakaş, S. ve Doğutepe-Dinçer, E. (2011). *BİLNOT Bataryası El Kitabı-Nöropsikolojik Testlerin Çocuklar İçin Araştırma ve Geliştirme Çalışmaları: BİLNOT-Çocuk, Cilt-I*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevi.
- Karakaş, S. (2012). Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimleriyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişimine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Komisyonuna yapılan sunum.
- Karakoç, E. (2016). Bilim Sanat Merkezleri, Müzik Biriminin Genel Durumu, Sorunları ve Çözüm Önerileri. *Müzed Uluslararası 2. İpekyolu Müzik Konferansı*, Bolu.
- Kaufman, S. B. ve Stenberg, R. J. (2008). Conceptions of Giftedness. *Handbook of Giftedness in Children*, Pfeiffer, S. I. (Ed.), NY: Springer Science + Business Media LLC.
- Kontaş, H. (2009). *Bilsem Öğretmenlerinin Program Geliştirme İhtiyaçlarına İlişkin Geliştirilen Programın Etkililiği*. Yayınlanmamış doktora tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Korkmaz, B. (2000). *Pediyatrik Davranış Nörolojisi*. İstanbul: Cerrahpaşa Tıp Fak. Yayınları.
- Kulaksızoğlu, A. (2004). *Üstün Yetenekliler Bildiri Kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Kurtaran, Ş. (1998). *Woodcock-Johnson Bilişsel Yetenek Testleri-R Sözcük Dağarcığı (Oral Vocabulary) Testinin Okul Öncesi ve İlkokul Çocuklarına Uyarlanması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi.
- Kuzu, A. (2013). Araştırmaların Planlanması. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. A. A. Kurt (Editör). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Küçükahmet, L. (1999). *Eğitimde Planlama ve Değerlendirme*. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Maker, J. (23-24 Eylül 2010). Discover Problem Matrix. *I. Uluslararası Üstün Yetenekliler Eğitimi Sempozyumu*, İstanbul: Rota Yayın.
- McCloughlin, J. A. ve Lewis, R. B. (2002). *Özel Gereksinimli Öğrencilerin Ölçümlenmesi*, 4. Baskı, Editör: Ataman, A., Çeviren: Gencer, F., Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- MEB. (2016). Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi.
- Metin, N. (1999). *Üstün Yetenekli Çocuklar*. Ankara: Özaşama Matbaacılık.
- Morelock, M. J. (1992). Giftedness: The view from within. *Understanding Our Gifted*, 4(3), 1, 11-15.
- Nar, B. ve Tortop, H. S. (2017). Türkiye’de Özel/Üstün Yetenekli Öğrenciler İçin Destek Eğitim Odası Uygulaması: Sorunlar ve Öneriler. *İstanbul Aydın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (1), 83-97.
- Neihart, M. (2008). Identifying and Providing Services the Twice Exceptional Children. *Handbook of Giftedness in Children*. Pfeiffer, S.I. (Ed.). NY: Springer Science + Business Media LLC.

- Özçelik, D. A. (1992). *Eğitim Programları ve Öğretim*. Ankara: ÖSYM Yayınları.
- Özer, B (2020). Türkiye’de Bilsem Müzik Alanına Yönelik Yapılan Çalışmalar: Sistematik Bir Derleme. *Opus* 10:16-29.
- Özkan, N. (2009). *Üstün Zekâlı-Üstün Yetenekli Çocukların Eğitiminde Okulun, Öğretmenin ve Ailenin Yer*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Özsoy, Y., Özyürek, M., ve Eripek, S. (1998). *Özel Eğitime Muhtaç Çocuklar, Özel Eğitime Giriş*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Parasız, G. ve Arslan, E. (2021). Bilim ve Sanat Merkezlerindeki Öğrencilerin Müzik Dersinde Karşılaştıkları Sorunlar ve Derse Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. *Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 27 (46), 101-120. DOI: 10.32547/ataunigsed.843035
- Patton, M. Q. (2018). *Nitel Araştırma ve Değerlendirme Yöntemleri*, (Çeviri Ed: Bütün, M. ve Demir, S.B.). 2. Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Pfeiffer, S. I. ve Blei, S. (2008). Gifted Identification Beyond the IQ test: Rating Scales and Other Assessment Procedures. *Handbook of Giftedness in Children*. Pfeiffer, S. I. (Ed.), NY: Springer Science + Business Media LLC.
- Renzulli, J. S. (1978). What Makes Giftedness? Re-examining a Definition. *Phi Delta Kappan*. 60, 180-181.
- Renzulli, J. S. (1986). The Three Ring Conception of Giftedness: A Developmental Model for Creative Productivity. *Conceptions of Giftedness*. R.J. Stenberg ve J.E. Davidson (Editörler). MA: Cambridge University Press.
- Renzulli, J. S., ve Reis, S. M. (1985). *The Schoolwide Enrichment Model: A Comprehensive Plan for Educational Excellence*. CT: Creative Learning Press.
- Robinson, A., Shore, B. M., Enersen, D. L. (2014). *Best Practise In Gifted Education*. (Çev. Üzeyir Ogurlu, Fatih Kaya). Ankara.
- Saban, A. (2001). *Çoklu Zekâ Teorisi ve Eğitimi*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sak, U. (2010). *Üstün Zekâlılar Özellikleri Tanılanmaları ve Eğitimleri*. Ankara: Maya Yayıncılık
- Sak, U., Ayas, M.B., Sezerel, B.B., Öpengin, E., Özdemir, N.N., Gürbüz, Ş., (2015). Türkiye’de Üstün Yeteneklilerin Eğitiminin Eleştirel Bir Değerlendirmesi. *Türk Üstün Zekâ ve Eğitim Dergisi*. 5(2), 110-132.
- Satır, A. (2018). Bilim ve Sanat Merkezlerinde Görev Yapan Müzik Öğretmenlerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Taş, F. ve Sırmacı, N. (2018). Farklılaştırılmış Öğretim Tasarımının Öğrencilerin Bilişüstü Becerilerine ve Matematik Akademik Başarılarına Etkisi. *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20 (2), 336-351. DOI: 10.17556/erziefd.312251
- Tektaş, D. ve Ataman, A. (2004). Kaynaştırma Ortamında Üstün Zekalı Çocuğa Uygulanan Zenginleştirme Programı Hakkında Örnek Olay İncelemesi ve Programın Etkiliğine İlişkin Bir Araştırma. *I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*, İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve Sanat Merkezi Uygulamasının Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi.

- Starks, H., ve Trinidad, S. B. (2007). Choose Your Method: A Comparison of Phenomenology, Discourse Analysis, and Grounded Theory. *Qualitative Health Research*, 17(10), 1372-1380.
- Şahin, F. (Ed.) (2015). *Üstün Zekâlı ve Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimi*. Ankara: Pegem.
- Şahin, F. ve Kargın, T. (2013). Sınıf Öğretmenlerine Üstün Yetenekli Öğrencilerin Belirlenmesi Konusunda Verilen Bir Eğitimin Öğretmenlerin Bilgi Düzeyine Etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 14 (02), 1-15.
- Şirin, M. (2020). Türkiye’de Zekâ ve Yetenek Eğitimi Sarmalı (Günlük 2015-2020). *Çocuk ve Medeniyet*, 5(10),539-631.
- Şirin, M. (2020). Türkiye’den Büyük Hayal Kırıklığı.. . *Çocuk ve Medeniyet*, 5 (10), 503-509.
- TBMM (2012). Üstün Yetenekli Çocukların Keşfi, Eğitimiyle İlgili Sorunların Tespiti ve Ülkemizin Gelişine Katkı Sağlayacak Etkin İstihdamlarının Sağlanması Amacıyla Kurulan Meclis Araştırma Raporu. <https://www.tbmm.gov.tr>
- Temiz, N. (2007). *Çoklu Zekâ Kuramı Okulda ve Sınıfta*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tortop, H. S. (2018). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Etik İkilemler Karşısındaki Durumları: ÜYÜKEP Programı Örneği. *Journal of Gifted Education and Creativity*, 5 (2), 112-122.
- Uçan, A. (1994). Müzik Eğitimi: Temel Kavramlar İlkeler Yaklaşımlar. Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- Uzuner, Y. (1999). *Niteliksel Araştırma Yaklaşımı. Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ali Atıf. Bir (Editör). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Vinney, Cynthia. *Akışkana Karşı Kristalize Zekâ: Fark Nedir?*. Erişim: 29 Haziran 2021, Thoughtco.com/fluid-crystalized-intelligence-4172807.
- Williams, A.M. ve Reilly, T. (2000). Talent Identification and Development in Soccer. *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 657-67. DOI:10.1080/02640410050120041
- Winner, E. (2012). *Current Directions in Psychological Science*, 9 (5), 153-156.
- Yağlı, Ş. (2011). Yönetici ve Öğretmen Görüşleri Çerçevesinde Bilim ve Sanat Merkezlerinin Yapısı ve Yeniden Yapılanması: İstanbul BİLSEM Örneği. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, H. (2010). Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM’ler) Üzerine Bir Araştırma. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yılmaz, M. ve Yılmaz, T. (2021). Yönetici ve Öğretmenler Gözünden BİLSEM’lerde Verilen Eğitimin Kritisliği. *International Review of Economics and Management*, 9 (1), 1-27.
- Yürük, F. C. (2018). Sanatçı Adayı Üstün Yetenekli Çocukları Olan Ailelerin Karşılaştığı Sorunlar Üzerine Bir Araştırma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Akademik Müzik Araştırmaları Dergisi*, 4 (8), 90-104.
- Ziegler, A. ve Stöger, H. (2004). Identification Based on ENTER within the Conceptual Frame of the Actiotope Model of Giftedness. *Psychology Science*, 46 (3), 224-241.

EKLER

EK 1: Etik Kurul Onayı

EK 2: Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

TEMEL SORULAR

1. Cinsiyetiniz: Kadın() Erkek()
2. Öğrenim Durumunuz: Lisans() Yüksek Lisans() Doktora()
3. Meslekteki Yılıınız: 1() 2() 3() 4ve fazlası()
Bilsem dek yılıınız
İdarecilikteki yılıınız
Bilsem idareciliğindeki yılıınız
4. Branşınız:
 1. BİLSEM’de verilen **müzik eğitimi** yeterli midir? Neden?
 2. BİLSEM’de görev yapan **müzik öğretmenleri** Bilsem Yönergesi ve Hedefleri Çerçevesinde yeterli midir? Neden?
 3. BİLSEM’de müzik eğitimi kapsamındaki **etkinlikler** yeterli midir? Neden?
 4. BİLSEM’de uygulanan **müzik eğitimi programı** uygun ve yeterli midir? Neden?
 5. BİLSEM’de **uygulanan müzik eğitimi**, öğrencilerin müzik alanında başarılı olmasına yetiyor mu? Neden?
 6. Müzik eğitimi BİLSEM’de **hangi aşamada** verilmelidir? Neden?
 7. BİLSEM’de verilen müzik **eğitimi ortamı** yeterli midir? Neden?
 8. BİLSEM’de öğrencilerin **müzik yeteneğinin tanılama** süreci yeterli midir? Neden?
 9. Görev yaptığınız kurumda müzik eğitimini etkili hale getirmek için ne tür **müdahalelerde** bulundunuz? Örneklerle açıklayınız.
 10. BİLSEM’de müzik eğitiminin etkili biçimde sürdürülebilmesi için hangi konularda **iyileştirmeler** yapılmalıdır?

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Haydar KILIÇ

Uyruğu: T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri: 10 Ekim 1977, Ankara

Elektronik Posta: lir06haydar@gmail.com

EĞİTİM

Derece Kurum Mezuniyet Yılı

Lisans KTÜ, Eğitim Fakültesi, Müzik Öğretmenliği Bölümü 2002

Yüksek Lisans İMU, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2021

İŞ TECRÜBESİ

Tarih Kurum Görev

2002-2020 MEB Müzik Öğretmenliği

2017-2021 MEB Bilsem Bakanlık Müzik Koordinatörlüğü,

2020-2021 Yalova Güzel Sanatlar Lisesi Okul Müdürlüğü

YABANCI DİLLER

Orta düzeyde İngilizce,